

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

I.

Teta.

a vratih dvonadstropne hiše je bil nabit mrtvaški list, čigar vrstice so se pričenjale s šablonskim in, vsaj zame, sumljivim „Tožnega srca javljamo“ i. t. d. . . . Umrla je „draga, iskrenoljubljena, nepozabna“ gospodična Jugova.

Rajna je bila samica, ki je imela poleg mnogih čednosti tudi precej penězov. Klepetulje iz okolice so pridejale še eno vrlino, namreč mehko srce, katero ni moglo drugače, kakor da je vsak drugi večer povabilo nekaj zgovornih babnic na čašo „rjavega“. Srebale so gorko kavo in prigrizovale človeške slabosti . . .

Nikdar je ni nihče poprosil, naj mu bode družica v življenju, čeprav je Jugova rada pripovedovala, kako so se sukali mladi kavalirji okoli nje ter kadili njeni lepoti, o kateri pa je svet pripovedoval, da je bila res le — bajna. Vso ljubezen svoje deviške duše je rosila Jugova na svojo nečakinjo Klarico, ki je bila že od petega leta pri teti. Da se je Klarica le za eno uro odtegnila tetinim očem, naj je že šla v vizite ali na izprehod — pa je že vzdihovala petična teta, kakor da se ji je nečakinja za večno izgubila.

„Ljuba tetka!“ je klicala potem vrnivša se Klarica. „Ljuba moja tetka!“

„Srček, kje si se mudil? Oh, kako so ljudje vendar nadležni, da te ne izpusté, ko vendar vedó, da sem sama, prav sama na svetu.“

Umetno-nežno je ovila Klarica roki tetki okoli vratu in poljubovanja ni bilo konca.

Kadar je Klaričina nečimurnost zahtevala nov klobuk, novo modno obleko, je trebalo

le, da je tetko malce posrčkala; nekaj igral-skih vzdihov, katerih finale se je vedno in vedno glasil: „Tetka, kako te ljubim!“ — pa je bila tetina denarnica v oblasti vroče-ljubeče Klarice.

Ako se je teta semintja upirala, kadar je Klarica hotela iti v gledišče ali koncert, tedaj pa je uprizarjala prebrisana nečakinja uprav komedijantsko ljubkovanje svoji teti.

Včasih se je Jugova delala nekam trdo-srčno. Takrat je pristopil še Klaričin za-ročenec Viktor, in vsak od ene strani sta ji dopovedovala svojo ljubezen in vdanost. In tetka je dovolila vsak izhod in vsak izlet — vse. — Skrivaj pa je Klarica brž nato pripomnila svojemu izvoljencu:

„Ali misli stara, da je tako lepa, da jo moram vedno gledati, ali pa tako modra, da moram vedno poslušati njene neslanosti!“

„Potrpi, vsaj dolgo ne bode“, je tolažil adjunkt Viktor Česenj. — — —

* * *

Sedaj pa je bila teta Jugova mrtva.

Prišle so jo kropit oficialova gospa, notarka, sosedna mesarica, štacunarka, ki je imela vis-à-vis svojo prodajalno, in druge dobre duše.

„Kako jo je vzelo!“ je vzdihovala ob mrtvaškem odru precej obilna notarka.

„Revica!“ ji je sekundirala skoro z otroč-jim sopranom suhljata oficialovka.

Klarica pa je imela rdeče obrobljene, kalne oči. Da se je le kdo spomnil ljubez-nive tetke z malo besedo, pa si je zakrila oči in med ihtenjem vzdihovala:

„O, kako sem jo jaz ljubila! Kdo bi mislil, da me tako kmalu ostavi . . .“

Njen zaročenec Viktor je tudi prišel kropit Jugovo in tolažit Klarico. Ko je pri-čel svoj nepotrební posel pri Klarici, je za-

čela ta iznova ihteti, ker ste jo videli notarka in oficialovka. Adjunkt sta se že krivili ustni, in kmalu bi bil začel še on Klarici pomagati, da ga ni le-ta nalahno potegnila za seboj v nasprotno sobo.

„Viktor — vse je moje!“

„Vse?“

„Da, vse je najino ... Pomisli, dvajset tisoč!“

„Da je toliko imela, tega bi ne bil verjel. In pogreb?“

„Saj veš: ukazala sem drugi razred. Ljudje imajo strupene jezike ... Naj stane, kolikor hoče, samo da me ne bodo potem obsekavale babnice.“

Objokana Klarica, tako zaplakana Klarica, srček rajne Jugove, se je sladko nasmihala svojemu zaročencu, ker je tetka zapustila vse nji ... Saj tisto ‚vse‘ je Klarica bolj ljubila nego dobro Jugovo, ki je sedaj v nasprotni sobi ležala mrtva. — — —

* * *

Prišli so možje v črnih, s srebrnimi trakovi našitih frakih, dvignili krsto ter jo postavili v vežo, kjer so, razgovarjaje se, pričakovali duhovnika.

„Miserere mei ...“ Globokopretresujoči psalm, ki človeku vedno kliče: Prah, moli k svojemu Bogu, da se te usmili! — je zadonel; sprevod se je začel pomikati.

„Tetka, moja tetka, kam te nesó? O, ostani pri meni, ki te tako ljubim! Tetka, moja tetka!“

Viktor in neka prijateljica sta jo vodila pod pazduho, kajti bila je taka, kakor da

se utegne vsled žalosti vsak hip sesesti na mrzli tlak.

„Tetka!“

„Ljudje te opazujejo“, je prigovarjal adjunkt. Mesarjevi mami, ki so se v bližini Klaričini pomikali za sprevodom, so zaiskrile solze v očeh in od samega ginjenja so prekladali glavo z ene strani na drugo.

„To je pa res lepo, da sta se tako radi imeli“, so pripomnili svoji sosedi. — — —

Krsto so spustili v zemljo.

„Vzemi zemlja, kar je tvojega ...“, je molil resno duhovnik.

„Tetka, zlata tetka, zakopali te bodo!“ je zaihtela Klarica.

Grobarjevi hlapci, višnjevkasto-rdečih obrazov, so začeli pogrebati prst v jamo — Pogreb je bil končan.

„Klarica, ondi čaka voz“, je pripomnil adjunkt.

Sedla sta v kočijo, ki je oddrdrala proti hiši rajne Jugove. —

* * *

„Poberite to šaro!“ je rekla Klarica stari dekli, kazaje na nekaj tetinih stvari.

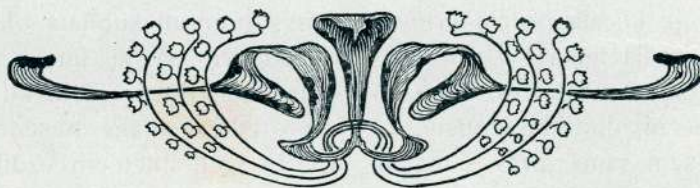
„Gospodična, ali naj vržem tudi to fotografijo rajne tetke med šaro?“

Klarica je pogledala podobo, potem pa jo prezirljivo vrgla med drugo ropotijo, ki je bila namenjena v — ogenj ...

Solze v Klaričinem očesu so se posušile ...

O te pogrebne solze!

(Dalje.)

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

II.

Vizite.

Ne hodite v vizite, dasi vas morda vabijo, uljudno vabijo rodbine, katerim se pridevajo lepi naslovi „občespoštovana“, „veleugledna“, „dobroznana“ i. t. d. Če vas opomnijo, da ste pozabili svoje obljube, da jih posetite, tedaj se kar lepo opravičite: „Oprostite, stokrat oprostite, milostiva gospa ali gospodična, da sem tako pozabljiv...“ Ako pa vendarle že morate iti v to ali ono „odlično“ hišo, nateknite si rokavice, mehke in usnjate, osobito ako se vam roke poté, da ne umažete finih, alabastrsko-belih rokic, ki vam jih ponudijo pri vzprejemu. Obujte lahke čevljičke, da tiho stopate; sicer utegnete razburiti živce nervoznih ljudi, in za plačilo bi vas doletela morda psovka... Da ne pozabim! Preden si pokrijete visoki cilinder na glavo, preštejte v mislih vse člane družine, katero nameravate obiskati. Kolikor jih je, toliko obrazov vzemite s seboj. Ako vam kdo pripoveduje bedarije s smešnim navdušenjem, držite se modro, kakor da poslušate največjega demagoga; kadar pa konča, recite svečano: Prijatelj, iz Vas govori modrost — —

* * *

„To je dražestna družba, ta Kornova obitelj!“ Tako si je zagotavljal domov grede poštni asistent Hramnik.

Dr. Korn je bil njegov prijatelj, vsaj takega se mu je delal. Vabil ga je večkrat, naj ga obišče. Šel je Hramnik k svojemu prijatelju v posete ali, kakor gosposki ljudje pravijo, v vizite. Tako domače-prijazno sta ga sprejela dr. Korn in njegova sestra Tilka, da je asistent vsako neodkrito uljudnost pri njihju kar izključil.

„DOM IN SVET“ 1903. ŠT. 3.

Ko se je malo bolj vdomačil pri Kornovih, je bil skoro sleherni dan pri svojem prijatelju.

„Da Vas snoči ni bilo, ko smo se tako izborno zabavali! Bil je dr. Remek, izborni tenorist, in davčni adjunkt, in potegnili smo jo do dveh.“

„Obžalujem, gospodična.“

Hramnik tega ni govoril z lažnjivim obrazom niti med priklanjanjem. Bil je človek, ki se ni znal hliniti, marveč je povedal vsakemu v oči, kar je mislil. Poleg te moderne „napake“ je še nekaj jemalo Hramniku priljubljenost, osobito med ženskim spolom: neresnične hvale ni pel nikomur.

Dr. Remek je kar pesmice skladal na čast Tilkinemu sopranu; davčni adjunkt pa tudi ni zaostajal, kadar je bilo treba delati poklone njenim očem, glasu, itd.

Hramnik je zinil semintja kako besedo; a da bi tako redoma, tako sladko lagal, kakor Remek in adjunkt, tega ni mogel. Tilka pa je bila užaljena, da se Hramnikov hrbet noče pripogibati pred njo, da ga ne omagajo njene oči, da bi ga vodila na vrvice, kakor pohlevno jagnjiče.

Na pustni večer so se sešli h Kornovim stari znanci. Prišel je davčni adjunkt, nekaj drugih znancev, in tudi tenorist dr. Remek.

„Gospoda moja, to je možato, da ste izpolnili obljubo!“ je pozdravljaj dr. Korn goste.

„Dobrodošli!“ je hitela ognjevitka Tilka; „celo vi, g. Hramnik, nas niste pozabili“, je frazirala dalje.

Zabavali so se izborno. Muškateljec jih je razgrel, in govorilo se je vsekrižem kakor na trgu.

Dr. Remek se je pomeknil bliže Tilke, s katero sta bila soseda, ter poltiho zapel:

Da te ljubim, ti je znano...

Tilka pa je vpirala svoje velike, ogljasto-
črne oči v doktorjeve ter odgovarjala:

Da me ljubiš, dobro vem . . .

Davčni adjunkt pa se je zibal na stolu
seminčja; glava mu je omahovala kakor
maku, kadar zaveje veter.

„Bog živi domovino in njene sinove,
osobito take, kakor je dr. Korn!“ je čenčal
adjunkt, ter izkušal držati kozarec tako, da
ne bi polival sosedu.

Vstal je dr. Remek in govoril dolgo na-
pitnico dr. Kornu in njegovi sestri Tilki.

Hramniku se je zdelo Remkovo pretira-
vanje neprebavljivo. Kar nehote se mu je
prikradel na usta smehljaj, ki je nekako
hotel reči: Prijatelj, lagati znaš izbornu! —
Vsi po vrsti so napijali Tilki, drug bolj
pesniško od drugega. Le Hramnik je ob-
sedel. S Tilkinimi očmi so se večkrat sre-
čale njegove, in zdelo se mu je, kakor da
ga vprašuje, kdaj se on dvigne.

Tilka je šepnila dr. Remku, naj pride za
njo, vstala s sedeža ter odšla iz sobe.

„Nekam slabo mi je“, je potožil Hramnik
Kornu in kmalu tudi odšel iz sobe.

Zunaj na hodniku je bila gosta tema.
— Komaj je zaprl duri za seboj, kar se
odpró vrata nasprotne sobe, in Tilka stopi k
njemu. Ker je bil po postavi zelo podoben
Remku, in ker je slednjemu rekla, da naj
pride za njo, je menila da govori z Remkom.

„Ti“ —

Že je hotel vprašati, če se morda go-
spodična ne moti, a ona je hitro nadaljevala:

„Izbornu se zabavamo! Samo ta Hra-
mnik je strašno kisel človek. Saj doktor ga
tudi ne mara, pa se tako vsiljuje.“

„Hvala lepa, gospodična“, jo je prekinil
Hramnik.

„O!“ je prestrašena vzkliknila Tilka in
zbežala v sobo k družbi.

Asistent ji je sledil. Vzel je klobuk in
palico, opravičevaje se, da mu je slabo, ter
odšel domov. — — —

* * *

„Zakaj pa asistent Hramnik več ne za-
haja k vam?“ je vprašala sodnikova Milica
Tilko, ko sta nekoč šetali po aleji.

„Neuslišana ljubezen“, se odreže Tilka.
„Vedno je moledoval okoli mene, jaz pa
sem se naveličala tega poštarja . . .“

„Aha! — Kaj pa brat pravi?“

„Doktor se ga je že sam izkušal izne-
biti; pa kartako ga odsloviti, bi bilo preveč.
Potem bi nas ljudje obrekovali — — —“

Tilkine prijateljice so pridno trosile njeno
laž dalje med svet, in kmalu so vedele vse
„boljše“ družine, kako je asistent Hramnik
neusmiljeno pogorel pri Kornovih.

* * *

Davčni adjunkt je naletel na Hramnika
v kavarni. Bil je „dobre volje“ in zahotelo
se mu je, da bi si asistenta malce privoščil.

„Ha, Hramnik, ali si jo skupil? V temi
na hodnikih ne smeš odkrivati ženskam svo-
jega srca.“

„Človek, kaj česnjaš?“ — Asistent je
planil pokoncu in izbulil oči.

„No, menda me ne misliš ubiti?“ se je
norčeval adjunkt, ki se je pa v resnici bal
za svoje koščice.

„Povej, kaj si prej hotel povedati z onim
stavkom?“

„Ljuba duša Hramnikova, jaz sem le
odmev tega, kar govoré drugi o tebi.“

„Kdo? — kaj?“ je sikal asistent.

Začel mu je kvasiti Tilkino izmišljotino.
Ko mu je adjunkt pripovedoval, kako je
klečal pred Tilko, da, celo jokal pred njo,
mu je planila kri v glavo, žile na sencih so
mu močno utripale, po životu pa se je tresel,
kakor mrzličen človek.

„In kdo je tebi pravil?“

„Ne spominjam se več, kje sem čul.“

„Lopovi!“ je kričal asistent. Plačal je
svojo kavo ter odšel.

Doma se je vrgel na divan ter pre-
mišljal, kaj se človeku lahko primeri, ako
hodi v vizite k „občeznanim“ in „velegled-
nim“ rodbinam.

(Dalje.)

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

III.

Sorodniki.

Na vasi je bil polom. Markovec in Podravnikar sta se zopet...

„Kdaj si ti meni dajal jesti!“ je vpil Podravnikar nad Markovcem. „Vrana lačna, niti sam nimaš, da bi se pošteno najedel, in da bi tvoji otroci ne beračili po hišah kruha!“

„Ali nisi precej tiho!“ se je zadril Markovec. „Čakaj — če me obesijo, jaz ti dam po čeljustih, da me boš pomnil!“

„Ljudje, pomagajte!“ je kričala Markovčeva, ki je zastavljala razjarjenemu možu pot. Lase je imela razpletene, da so ji padali po ramah in ji dajali podobo besne furije.

„Proč... jaz mu že dam... bode čutil...“ je sikal Podravnikar.

„Možje, pomagajte!“

„Jaz bi že“, je trdil Lešnikar, „pa ne maram brskati po taki žarjavici.“

„Prav imaš, Lešnikar“, je pritrdjeval Rebnikar; „drugega ne bi imel, kakor sitnosti, morda bi še katero skupil, in pota bi bila k sodnji.“

Mali Kapunček, ki je bil samec in Markovčev boter, pa je gledal vihar ni prizor izza vežnih vrat, pa tako previdno, da je bil ves zavarovan, le svoj suhi obrazek je semintja malce na plano pomolil, pa ga zopet hitro umaknil.

„Jaz bi mu že dal; kaj bo govoril ta skopuh Podravnikar, ki je same lakomnosti suh kakor strašilo!“ Tako je bobnal Kapunček sam zase v svoji trdnjavi, a pazil je, da ga ni nihče slišal, sicer bi se bil utegnil kar nehote zamotati v šreno.

Markovec pa je pahnil svojo ženo vstran, ter hitel k Bregarjevemu plotu, kjer je penečih

ust, roteč se, da zaveže Podravnikarju pregrešni jezik, pulil iz zemlje kol.

„Le izpuli ga, še počakam te!“ je jezikal Podravnikar. Njegova ljubezniva pa ga je tešila z vsem na svetu, da ga naj pusti v miru, sicer ga res ubije oni divjak.

„Matija, lepo te prosim, nikar! Kaj hočem z otroki, če te zapró!“

Markovec pa je bil gluh za mile prošnje ter je pulil dalje kol iz Bregarjevega plotu... Medtem pa sta se udarili ženski.

„Ti si vsega kriva!“ je zavpila Markovčeva na Podravnikarjevo; „ti si ga naščuvala, da naj pokaže našemu, kar mu gre!“

„Kdo ga je ščuval?“ je oblastno vprašala Podravnikarjeva.

„Ti! Pa hvaležna bodi, da ga imaš; saj si dosti moledovala okoli njega, da te je vzel. Drugi te ni nihče maral!“

Podravnikarjevi je zavrela kri. Kar v obraz bi se bila Markovčevi spustila, da je ni potegnili stara soseda nazaj. Zato pa je odprla zaklad svojih skrivnosti, ter pričela nasprotnici izpraševati vest.

„Nobena ni bolj hodila za njim, kakor ti. Kamor se je ganil, ste ga vsi lovili, ti in tvoj brat, da si ga dobila — pijanca, ki je zate dober, ker sama nisi boljša!“...

„Čakajte, zdaj-le!...“ Markovec je izrval kol, ga dvignil kvišku in jo ubral proti Podravnikarju in njegovi boljši polovici...

Takrat pa so priskočili možje, mu izvili kol iz rok, ter ga mirili. Podravnikarja pa so drugi odpeljali v njegovo hišo. Med potjo so ga tolažili s tem, da so silno zabavljali na Markovca. Tudi Kapunček se je ojunčil, zapustil svojo skrivalnico, ter se vrnil med druge možakarje, ki so se gnetli okoli Markovca, ter se rotiti, da bode on, Markovčev boter, dal Podravnikarju duhati, da bo dosti imel...

Tudi Markovca so spravili ljudje domov. Potlej pa so se med seboj posmehovali in govorili, češ: „Sorodniki — pa bi se najrajši pobili! ... No, vemo zakaj! ...“

* * *

Gluhi Matej se je gori za vasjo, v beli hišici, ki je bila njegova dedščina po stariših, pripravljaj za belo smrt. V svoji samoti ni imel drugega prijatelja, kakor srebrne krone, za katere bi se bil dal, skop kakor je bil, gotovo križati. Gluh pa je bil kakor mrtva stena. Ako mu je kdo hotel kako novico povedati, se je moral skloniti k njegovemu precej velikemu ušesu, ter precej glasno, besedo za besedo, govoriti naravnost v Matejevo uho. Takrat pa je Matej vzel pipo iz ust, ter z odprtimi usti poslušal pripovedovalca. Kadar je bila povest končana, je vtaknil pipo zopet v usta in nategnil gostozarasle obrvi tako, da se je izza njih posvetilo dvojje zelenkastih oči.

Matej je stotake, ki jih je dobil po stariših, vtaknil v hranilnico, in vrhutega skoparil na vseh straneh, da jim je mogel še katerega pridejati. Njegovi sorodniki so slutili, da Matej ni brez krajcarja, zato so ga radi obiskavali in mu radi omenjali, da so ž njim v sorodstvu.

Markovec in Podravnikar sta napela vse strune, kako bi ta ali oni pripravil strica, da bi se preselil v njegovo hišo.

„Stric“, mu je svetoval nekoč Podravnikar, „saj se morate vendar naveličati tako sami v ti puščavi. Nikogar nimate, kl bi Vam kaj počedil in zašil, moški je pa le neokreten pri takem delu.“

„To je pa res“, je prikimal Matej.

„Na zimo bi bilo bolje, da pridete doli v vas. Moja žena mi vedno pravi, da bi Vam tako lepo postregla, če bi le hoteli priti. Meni bi se pa tudi dobro zdelo, da morem stricu na stare dni olajšati kako uro.“

„Preveč sem se tukaj navadil, ne mogel bi biti v vasi.“

„Pojdite no, to je sedaj, ko ste zdravi. Kadar pa pride bolezen, pa človek milo

gleda, od katere strani bo kdo prišel, da mu popravi vzglavje, skuha in ga opere. Vidite, pri nas bi se boremalo poznalo, ako bi prišel še en človek v družino. Imeli bi pa tudi vsega, česar bi se Vam zljubilo.“

Markovec pa, ki je tudi Mateja častil z lepim imenom „stric“, ni bil tako neumen človek, da ne bi bil prodril v skrivnosti Podravnikarjeve ljubezni.

„Tukaj sem Vam nekaj prinesel, da si malo usta popravite“, je rekel Markovec gluhemu stricu, ko ga je nekoč obiskal ter mu prinesel nekaj pomeranč. „Pa bi nas vendar kaj obiskali.“

„Bi že ... bi že ...“ je godrnjal gluhi stric.

„Jaz bi ne mogel kar tako živeti, da bi nikdar ne pogledal med ljudi.“

Matej je držal pipo v roki ter poslušal rahločutnega Markovca. Čudno se mu je zdelo, kako je to, da so ga začeli preganjati iz njegove samote med ljudi.

„Z ženo sva že bila v skrbi, da ste nemara zboleli, ker Vas ni bilo nikjer videti.“

„Žena ti je zbolela?“ je vprašal Matej zategnjeno.

„O, ne. Z ženo, pravim, sva se menila, da ste morda zboleli.“

„Tega pa ne; zdrav sem pa, zdrav“, je smehljaje trdil Matej.

„Kadar bi česa potrebovali“, je dopovedoval Markovec dalje, „bi nam pa sporočili, da Vam postrežemo. Morebiti imate radi sadje; bom takoj Francka poslal gori, da ga Vam prinese. Jabolka imamo tako lepa, da človeka res kar mičejo.“

„Ali si jih dosti pridelal?“ je vprašal Matej, ter vpel svoje zelenkaste oči v Markovca.

„Tako dobre letine že davno ni bilo.“

„Glejte no“, je godrnjal stari.

„Zato pa pravim, da jih Vam rad dam, če se jih Vam le zljubi. Komu rajši, kakor Vam, ki sva si v sorodu. Te pomeranče smo pa danes kupili, in mimogredé sem jih vzel s seboj, da jih pokusite.“

Staremu Mateju se je dobro zdelo, da se ljudje še brigajo zanj. Kar podajali so

si vrata obiskovalci. Ako morebiti ni bilo Markovca dalje časa, je hodil pa Podravnika poizvedavat po strijčevem zdravju.

* * *

Pritisnila je huda zima ter zmagala gluhega Mateja, da je moral v posteljo. To je bilo takrat skrbi za dobrega strica, da bi ne umrl! Markovec in Podravnika sta se kar kosala, kdo bo prej zdravnika pripeljal ali kakorkoli polajšal stricu bolezen. Sploh, vsak si je prizadel, kolikor je le mogel, da bi ljudje videli, kako lepo skrbi za gluhega sorodnika, in da bi se ne opravljalo, češ, kako trdi in brezsrčni so njegovi ljudje!

Stric Matej pa je vedno bolj slabel, in bela žena smrt, ki jo je čakal tako sam na božjem svetu, mu je slednjič zaprla oči k večnemu počitku.

„Pogreb mora biti tak, kot se za strica spodobi“, je gospodarsko ukazoval Podravnika.

Markovec pa je nevoljno hodil iz hiše v vežo; tudi on je tukaj ukazoval, tamkaj se jezil nad počasnim cerkvenikom, ki je cincal okoli mrtvaškega odra ter nerodno oblačil mrtvega Mateja.

„Šest velikih cerkvenih svečnikov še prinesi, Jurij!“ je velel Markovec cerkveniku.

„Tako stopim ponje.“

Podravnika je nevoljno poslušal, kako naroča Markovec kar brez njegove volje. „Meni se zdi, da bi bili zadosti štirje“, je nagajivo pripomnil.

Markovec je čutil, da mu sorodnik hoče kljubovati, zato je nalahko dejal: „Pa naj bode po tvojem.“

„Podravnika ima povsod svoj nos; pa bi mu vendar — —“

„Ne bodi sitna!“ je opomnil Markovec svojo ženo, ki ga je zbadala, zakaj pusti Podravnika tako svojeglavno gospodariti. „Bomo že še govorili“, se je tolažil Markovec.

* * *

Mateja so zagreble, in njegovi ožji sorodniki so šli v županovo gostilno, da opravijo nepotrebno sedmino.

„Dolgčas mi bode po stricu. Glejte no, z rajnim mojim očetom sta dve leti narazen šla na oni svet. Takrat so bili stric še tako močni, da bi jim bil najmanj dvajset let življenja še prisodil. Tako naenkrat jih je omagalo, pa kar nič več jim ni moglo dati moči, da bi se spravili zopet na noge.“ — Nekako tako žalostinko je za uvod pri sedmini povedal Podravnika.

Njegova žena pa je nadaljevala: „Jaz sem pa trdno pričakovala, da se jim spomladi zboljša. Kaj se hoče; star človek se le od dne do dne popravlja, pa malo bolj pritisne bolezen, ga pa pobere.“

„Zaradi starosti“, je pripomnila Markovec, „bi bili prav lahko še kak dan poživeli.“

„Saj slabo ni zanje. Nikomur niso storili zla, živeli so mirno, kakor da jih ni bilo na svetu. Pogovorili so se pa tudi radi, samo da jih je kdo nagovoril. V miru naj počivajo; zato pa jih mi ne motimo in pijmo v spomin našega strica.“

Markovec je natakaj, in pili so Matejevi dediči.

„Glej jo no, kaj pa misliš, Meta; škodoval ti ne bode, le malo bolj poglej v kozarec“, je prigovarjal Markovec Podravnika. „Oče župan, pa nam prinesite še eno mero prav takega, kot smo ga zdajle pili.“

„Ti že, ti“, mu je šepnil župan, „ki ga sedaj lahko piješ brez skrbi, ker je stric umrl. Jaz bi si ga tudi privoščil, da sem v tvoji koži.“

„Ne vem, morebiti bo kaj, ali pa nič“, je nalašč dvomil Markovec.

„Tukaj, otroci, jejte“, je dejal Markovec svojim in Podravnika. „Ter jim dajal svinjine in klobas.“

Podravnika in njegova žena sta se ravnala domov, Markovec pa ju je nevoljen zavrnil:

„V sorodstvu smo, tako malokdaj se vidimo, in še danes, ko se vendar spodobi, da malo posedimo in se pomenimo, pa hitita domov!“

„Podravnika, ko bi bil jaz tak gospodar, kakor si ti, bi se pa ne držal tako trdo.“

Baš danes so te kovali Sorčani v zvezde, da si tak gospodar, kakršnega ni dobiti v vsaki fari.“

Krčmar je znal prekanjeno mehčati Podravnika srce.

„Meta“, je rekel Podravnika ženi, „pa posediva še malo. Hlapec in dekla tako vesta, kaj naj delata, za hrbtnom jima pa tudi vedno ne morem stati, dasi bi bil doma. — Ti, France“, je rekel županu, „prinesi na moj račun še eno mero.“

„Danes plačujem jaz“, se je odrezal Markovec. „Drugikrat, kadar zopet pridemo k županu, plačaš ti.“

„Bodi no pameten!“ mu je branil Podravnika; „to bi vendar ne bilo lepo, da bi ti sam plačeval, mi pa le pili!“

„Kar meni napiši, France!“ je klical za odhajajočim krčmarjem Markovec...

* * *

„Naj ima, zaleglo temu lakomniku ne bi, naj je še trikrat toliko dobil, kakor je!“ Tako je tolažila Markovčeva svojega moža osmi dan po Matejevi smrti, ko se je izvedelo, da je Podravnika skoraj polovico več dobil po rajnem stricu, nego Markovec.

V Markovčevo razburkano domišljijo so prihajali oni litri vina, ki jih je zadnjič plačeval pri županu. Peklo ga je, da bi bil najrajši šel k županu, ter zahteval, naj mu račun popravi, in nekaj na troške Podravnika mošnje napiše.

„O, ko bi bil vedel, da bode tako! Niti krajcarja ne bi plačal za Podravnika gol-tanec!“

„Takrat se je lakomnik vsaj zastonj najedel in napil!“ je razlagala Markovčeva. „Ti pa seveda tudi ne znaš nehati vlivati vase, kadar se polotiš. Kar plačuješ zase in za druge, kakor da nimaš nikogar za seboj...“

„Umazan vendar ne morem biti. Kdo pa je mislil, da bo tako! Kako pa ne bi preslepil strica, ko je vedno slečal pri njem ter se mu lizal.“

„Morebiti bi bilo tudi zate sedaj boljše, da si večkrat pogledal gori. Pa te kar pripraviti nisem mogla, da bi se bil ganil z doma.“

Podravnika pa si je veselja mel roke, da je tako dobro opravil.

„Markovec je menil, da je najmanj polovico stričevih kronc njegovih. Pa se je zmotil!“

„Zato je pa plačeval liter za litrom, da bi nihče ne mogel reči, kako skopari baš sedaj, ko bode toliko pograbil!...“ je dostavljala Meta. „Pa prav je tako — saj bi mu nič ne zaleglo, pijancu!“

Tako in enako so se sodili sorodniki osmi dan.

Markovčevo pa je težilo nekaj v duši. Cel dan je postopala čmerikavo semintja, ter iskala prilike, da se znosi, ali nad možem ali pa nad hlapcem in deklo.

Zvečer so pa natečne babnice, ki so hodile k Markovcu po mleka, tako dolgo vrtile svoje jezike, da so zadele ob dedščino rajnega Mateja.

„Kako ste srečni, da ste toliko dobili!“ je hohnjala Sedlarka.

„Človek pa res ne ve, kje ga sreča išče“, je pomagala druga.

„Nekaj smo res dobili“, je menila nevoljno Markovčeva, „pa bi bili lahko več, ko bi... pa kaj bi pravila...“

Radovednost ženic pa se je tako dolgo vrivala v Markovčeve skrivnosti, da je začela obirati Podravnika, in vse njegove dobre lastnosti zabelila s tem, da je pri sedmini za denarje njenega moža jedel in pil...

Malo bolj pisana povest, kot jo je pravila Markovčeva babnicam, je prišla do Podravnika ušes.

„Jaz mu že povem, sleparju!“ je zabe-snel Podravnika. In na vasi je bil polom: Markovec in Podravnika sta se...

(Dalje.)

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

IV.

Mož principov.

Pravijo, da učenjakom mnogo pomore sila spomina, da si pridobé svetovnoznano ime. Nemara je to resnično; jaz vem le toliko, da je moj spomin utrujen romal po svojem kraljestvu, ko je znašal v celoto koščke nekoga članka, ki sem ga nekoč čital v „Prijetelju ljudstva“. Glasil se je nekako tako-le:

„Mislili in mislili smo, kje tiči vzrok, da se težnjam raznih slojev, ki se zastopajo v parlamentih, ni moglo nikdar docela ustreči, kakor bi se moralo. Danes smo našli tisto zlo, in naši cenjeni čitatelji nam bodo gotovo prihrdili, ako govorimo v tem oziru odkrito besedo. Nikakor ne rečemo, da naši poslanci niso delali za svoje volilce z marljivostjo in vztrajnostjo, kakršna je le pri ljudeh mogoča, ki so iz celega srca zavzeti za sveto narodno stvar. Vendar danes smelo trdimo, da je bil hud greh parlamentarnega življenja, da so se bojevali večkrat za pravo tega ali onega stanu ljudje, ki v težnje dotičnih stanov niso tako globoko prodrli, kakor bi bili morali, ako bi bili hoteli sploh kaj doseči. Mi smo tega naziranja, da mora poslanec iziti iz srede stanu, katerega pravice zastopa v zbornici. Če kateremu stanu, se je godila kmetiškemu sloju v tem oziru velika krivica. Kdo je do danes v zbornicah branil pravice Atlanta vseh stanov — našega kmeta? Ljudje, katerim je zaupal kmet svojo usodo, so bili premalo poučeni o njegovih težnjah. Zato pa kmetiško življenje boleha še na toliko ranah, da mu preti v prihodnosti zla usoda ali pa celo pogin, ako si ne poišče za svoje zastopnike v parlamentu mož, ki vedó, kaj so krvavi žulji na trudnih rokah naših kmetov, mož, ki jim

niso drsele skozi prste celo življenje samo bele pole gladkega papirja, marveč so tuintam tudi poizkusili, kako težko se pridela črni kruh našega slovenskega ratarja. Čemu ne bi prišli taki možje do poslaniške časti, ko jih vendar imamo? Vsem kmetiškim volivcem križem naše domovine toplo priporočamo, da se ob času volitev zavzemó, ako jim je mari lastna sreča, za vrlega narodnjaka, trdega kmeta Cvetiča. On je steber, na katerega se kmetiški stan lahko brez strahu opre, on je Mecen, čigar blago srce in dobrotna roka ne štedita, kadar se vseli potreba v kmetiške domove. Z dušo in telesom kmet, bode vrli Cvetič žrtvoval vse, da se slabe kmetiške razmere izboljšajo, da se otme naše ljudstvo sicer neizogibnega propada. Možje volivci! Morebiti se vam bo svetovalo drugače. Gotovi ljudje si bodo mnogo prizadeli, da vam v vašo škodo potemné to veliko idejo. Mi pa vam kličemo: Vaša sreča je naša misel, če se je le hočete oprijeti. Oddajte torej svoje glasove možu, v katerem vam je takorekoč zagotovljen nadaljni obstoj in razvoj kmetiškega stanu!“ — —

Gotovo, da je moj slabi spomin izgubil še ta in oni velevažni, za domovinski blagor velepomembni stavek iz dotičnega članka. A dovolj, da je ohranil vsaj toliko! . . .

* * *

Oh, to čakanje!

Lotevala se me je nervoznost, ko sem gledal počasnega postiljona, ki je ogledoval vprežene, suhe konje od vseh strani, ter pri tem potiskal klobuk, na katerem je bilo še kos srebrnega traku — znak cesarskega človeka —, sedaj na levo, sedaj na desno uho, sedaj zopet nazaj, da se je zasvetilo okroglo čelo izpod njega.

Zame se ni zmenil. Znašal je skupaj šatulje, prevezane s trakovi najrazličnejše barve, kovčege, zavitke, ter jih ne baš rahlo metal nekam v ozadje poštnega voza.

Lepo mirno sem čakal, kdaj bo konec postiljonovega prenašanja, metanja itd. Kaj pa sem tudi hotel? Drugega voznika ni bilo dobiti, pot po dolini pa je bila posuta z debelim kamenjem, a ker tega ni bilo, se je noga skoraj do gležnjev vdirala v blato. Tako mi je preostalo edino upanje — poštni voz.

Prižgal sem drugo smotko, ter jezo pihal dim tja v megleno, zaspano jutro in premišljal razne stvari, brez vsake logiške zveze.

„Noo“, je končno velevažno izustil ljubeznivi postiljon ter se globoko oddahnil. „Prosim, če bi vstopili, bom pognal.“

Zlezel sem v poštni voz, ki je bil ob straneh odprt, zgoraj pa je bil razpet nekak baldahin, v podobi zelenkasto-pobarvane plahte.

Postiljon je hotel pognati. Tedaj pa se je v zadnjem trenutku prizibala neka dama z leno gracioznostjo, kakršna odlikuje samo one ljudi, ki so navajeni pozno po solnčnem vzhodu zapuščati mehke pernice.

Mrzel pozdrav, potem sva pa temeljito molčala. Ona se je zavijala v svoj kožuh ter zevala, jaz pa sem nemoten dalje kadil ter mimogrede, kolikor se je dalo, opazoval ljudi, ki so srečavali poštni voz.

Ali ste se že kdaj vozili v takozvanih poštnih vozeh? Ti moj Bog, kaka vožnja je to! Moje kosti so delale tisti dan dvojno pokoro. Na zunaj jih je voz tako neusmiljeno rahljal, da so kar odskakovale, znotraj, v njih, pa je oral neugnani revmatizem, ki je ob grdem vremenu prava muka.

Moj zaspani vis-à-vis je delal kisle obraze. Nemara so se ponosni ženski vzbujali spomini na otomane, baržunaste divane, sploh na mehke sedeže, kjer se sedi boljše in lepše negoli v takem poštnem vozu.

Kadar so kolesa zašla v globokoizorane kolovoznice, je oškropila umazano-rumenkasta deževnica, ki se je bila v njih nabrala,

mene in zaspano pasažirko, da je ta vselej pretresljivo vzdihnila.

„Morda Vas zebe? Ali si hočete malce noge zaviti?“ me je vprašal dobri postiljon za kak četrto ure naše vožnje.

„Mene ne zebe; nemara milostivo?“ se obrnem do molčeče dame.

„Ne, hvala!“ se je malomarno odzvala.

„Koliko časa bomo še vozili do Bukovega sela?“

„Kvečjemu poltretjo uro“, me je tolažil postiljon. Lepa tolažba...

„Tukaj-le se pa nekoliko ustavimo“, je izpregovoril voznik, ko smo dospeli na Prepelovo. „Vstopil bode neki gospod, ki mi je že včeraj naročil, naj hranim prostor zanj.“

Naša mučilnica se je ustavila. Dež je še vedno pršil iz svinčeno-sivkaste megle, ki je visela po gorah liki črn pajčolan.

Postiljon je stopil v gostilnico tik ceste, ter se kmalu vrnil z gosposkim človekom.

„Klanjam se... poljubim roko... to je krasno, milostiva, da se srečava...“ Da bi te — cel studenec pozdravov se mu je izlil, in kar nehati ni mogel, tako ga je prese-netilo srečanje z mojo sopasažirko.

„Vi tukaj, gospod Cvetič?“ je hitela dama v kožuhu. Videl sem, da sta znanca; odkod in kako, tega tudi iz njujinega nadaljnega pogovora nisem mogel zaznati, pa me je to tudi bore malo brigalo. — Gospod se je polagoma zbasal v poštni voz, ter z veliko važnostjo posadil svoje telo na trdi sedež. Mene je nekam pomilovalno ošvignil z očmi; najbrže mu nisem ugajal. A to me ni nič ženiralo. Uprl sem pogled v novega sopotnika ter začel zbirati misli, tičoč se njegove osebe.

Bil je precej obilen človek in je nosil rjavo obleko gosposkega kroja. Preko nosa in lic je obetala koža, da zamenja navadno barvo s temnordečo, ki je včasih in pri nekaterih ljudeh sumljiva. Prav doli, v kotu širokih ust, so se prepirale žičastotrdne, redke brke, ki so z volčjelokavimi očmi dajale obrazu nepovoljen izraz. Nič simpatičnega ni bilo na možu.

„Hk... hk... hk... hk...“ Obraz mu je podplula kri, in komaj je lovil sapo, tako ga je zaletal kašelj.

„Milostiva, katar je huda bolezen. In ko bi... hk... hk... hk...“

„Silno ste prehlajeni, gospod Cvetič. Ali niste še ničesar poizkusili, da bi odpravili ta nadležni kašelj?“ je vprašala dama rahlo-čutno.

„Človek ne utegne, da bi se bavil s svojo osebo. Preveč je drugega posla, milostiva.“

„Morda Vam kajenje še bolj draži pluća. Vrhutega pušite viržinke, ki imajo najhujši nikotin...“

„Milostiva, drugih smotk jaz principi-
elno ne kadim.“

Pripravljaj je novo smotko, da si jo zapali. Vljudni postiljon je to zapazil, segel v žep po vžigalico, potegnil dvakrat ob suknjene hlače, in zadišalo je po žveplu, da me je kar dušilo v grlu.

„Prosim“, je rekel voznik, obrnivši se na svojem kozlu, da prižge Cvetiču smotko.

Silno dobro mu je delo, da ga je postiljon tolikanj počastil. Zato mu je stisnil za njegovo vljudnost dvajset vinarjev. —

„Častitam na uspehu zadnjega shoda!“ je dejala potem dama, priklonivši se nalahko Cvetiču.

„O, hvala! Ni bilo kaj posebnega. Človek pač žrtvuje vse; če pa ne doseže takih uspehov, kakor bi si jih želel, ni to njegova krivda!“

„Prosim, jaz sem čitala Vaš govor, ki ste ga imeli na shodu. To je nekaj epohalnega! Ljudje bi morali biti slepi, če bi ne uvideli, da so v Vas zmožnosti za poslanca.“

Cvetič si je pogladil nelepe brke. Taka pohvala mu je laskala nad vse. „Zmožnosti, hm, milostiva“, je dejal in se posmejal, „včasih pridejo do poslaniške časti tudi nezmožni ljudje, to se pravi, ljudje, ki nimajo trdnih principov, kakršnih je mnogo okrog po svetu, in ki so baš zaradi tega nesposobni za narodno delo...“

„Menite?“ je posegla vmes dama, samo da je nekaj rekla.

„Dovolite“, je velel Cvetič naslonivši se v kot. „Milostiva, poslanci morajo biti ljudje, v katerih srcu gorí domovinska ljubezen z mogočnejšim plamenom, nego v navadnem človeku. Kdor nima take mogočne ljubezni do rodne zemlje, on je mrtev poslanec, njemu je samo do časti in denarja. Le na tako ljubezen se zamorejo opirati trdna načela, katerih poslanec kar najbolj potrebuje, ako hoče kaj doseči za svoje volivce. Teh trdnih principov, milostiva, ki so od poslanca prvo zagotovilo ljudstvu, da bode delal z vsemi močmi zanj, takih trdnih principov je dandanes premalo pri ljudeh, ki hočejo biti desnica svojemu ljudstvu.“

„Če se ne motim, sem prav to čitala v Vašem govoru“, je pripomnila gosposka sopotnica.

„Že mogoče, milostiva“, je nekoliko v zadregi odgovoril poslaniški kandidat. „A, da ne pozabim! Baš poslanec kmetiških občin more imeti res nekaj kremenitega v svojih načelih, če hoče, da se mu bode reklo, ti res delaš za narod. Pri izvolitvi zastopnika kmetiških slojev se ne upošteva, oziroma, bi se ne smela upoštevati klasična izobraženost, marveč temeljito poznanje teženj našega ratarja, kateremu se povsod majo stebri gospodarstva...“

O, kako gladko je govoril! Nisem sentimentalen, pa vam odkrito priznam, da se mi je srce topilo, ko sem poslušal njegov slavospev o jeklenotrdnih principih, ki se rodé iz kristalnočiste ljubezni domovinske. To je mož!

„Dovolite, milostiva, kje pa izstopite?“ je vprašal končno.

„V Ravnem. Mestni šum ni za moje živce in sem si morala poiskati miru.“

„Nervoznost, milostiva; neprijetna bolezen.“

„In Vi se peljete, gospod Cvetič?“

„Tudi v Ravno, kakor Vi, milostiva. Imam sitno pot, milostiva, silno težko pot... Seveda, ko bi človek ne imel srca, bi se ne menil za tujo nesrečo... Tako pa... Hudo je človeku, če ima premehko dušo, kaj, milostiva? Dandanašnji, prosim Vas...“

„Ravno!“ je zaspano zaklical postiljon, ter ustavil nerodni voz.

Moja sopotnika sta izstopila, nervozna dama z mrzlim slovesom, kandidat Cvetič pa brez njega.

Po njenem odhodu pa je ubral postiljon strune, ki so pele bogatemu Cvetiču hvalnico.

„O, to je dober gospod! Vidite, kadar se vozi z menoj, mi vselej navrže še eno krono. Pomislite, samo smotko sem mu prižgal, pa sem dobil za četrtinko cvička. Da je mnogo takih gospodov, bilo bi lepo na svetu. Ali ne res?“

„Morda“ — sem pripomnil malomarno.

* * *

V Ravnemu je bilo Podnivčevo posestvo edino, o katerem se je lahko reklo, da ni obremenjeno z dolгови, da ima v hlevu mnogo repov, pa zelo denarnega gospodarja. Podnivcu se je tako gladko iztekalo vse, česar se je polotil, da so ga sosede zavidali, ker sta se s srečo tako dobro umela. Dvakrat je bil oženjen, pa vselej je dobil na Podnivčevino gospodinjo, ki je poleg pridnih rok in lepih čednosti dodala tudi Podnivčevim kronam še precej novih. Včasih se je Podnivec zadovoljno nasmehnil ter dejal sam sebi: Hvala Bogu, nismo še tako pri zadnjih, da bi se nam bilo treba bati revščine!

Iz prvega zakona je imel sina Franceta, ki je bil resnega in mirnega značaja ter je obetal, da bode prihodnji gospodar na Podnivčevini prav tak kakor njegov prednik. Druga žena pa mu je povila dvoje deklic, Reziko in Katinko, kateri je oče zelo ljubil. Ponosen je bil na nju. Tako-le ob nedeljah, kadar sta brzeli v cerkev čez travnik doli proti fari, je stal Podnivec rad na pragu, roke na hrbtu, ter zrl za vitkoraslima mladenkama, dokler mu nista izginili izpred oči.

„Ti, Meta, taki sta, da bi ju le gledal“, je dejal potem svoji ženi, ki ni hčera nič manj ljubila nego oče. Vesela jih je bila tudi ona, in če jih je očetov pogled ob nedeljah spremljal od doma, je pa mati kar

v duhu gledala, kako se pri fari ozirajo ljudje za Podnivčevima, kako si namigavajo ter šepetajo o srečnih zeti, velikih dotah in drugih takih rečeh — — —

Prihajali so snubci na Podnivčevino. Toliko se jih je že oglasilo, da bi bili Podnivčeva Rezika in Katinka lahko izbirali kakor na sejmu. Ta je bil bogat, pa ni bil lep. Mulkovemu Lovretu bi bila Rezika prav rada obljubila, da ni bil na eni nogi šepav. Katinka pa se je vnela za sosedovega Martina, in sosedov sin pa za njo. Bogat res ni bil bogve kako, pa je bil zal fant, kakor je povdarjala Katinka večkrat, in to je bilo dovolj.

„Malo ji le še primekni“, je prigovarjala mati, ko je Podnivec štel Rezikino doto Kotarjevemu Mihui, svojemu zetui. — „Rezika te je vedno tako rada ubogala ter ti stregla, kjer je le mogla.“

„Pojdi no, trije tisočaki so za žensko že lep denar. Če se s tako doto ne more omožiti, pa naj bode tako“, je nevoljen ugovarjal Podnivec.

„Ne bodi ne trdosrčen; saj tega pa potlej vendar ne boš rad poslušal, če ti bo kdo podtikal, da si jo beraško odpravil“, je silila mati.

„Rezika ni sama! Treba bo še šteti Katinki, in Francetu pa tudi ne morem pustiti praznih zidov, tako da bi se moral takoj drugi dan po ženitvi zadolžiti.“

Zmagala je pa le mati. Rezika je dobila še nekaj stotakov od očeta, a mati je Mihui še skrivaj nekaj primaknila, samo da je hči dobro preskrbljena odšla na Kotarjev dom.

Prav tako se je godilo, ko se je selila Katinka h sosedu. —

France pa je izprevidel, da mu ne bodo sijala nebesa na Podnivčevini, ako se bode hiša tako docela popraznila in morda vrh tega še obremenila s kakimi dolгови.

„Kaj ti je, da si tako čmeren?“ ga je nekoč ogovoril oče.

„Čemu me vprašujete to?“ je odvrnil France.

„I, tako teman obraz imaš zadnje čase...“

„Nekaj Vam bom povedal...“

„Le povej France, to je prav, da mi poveš, če ti ni kaj po volji.“

„Oče, ali bi ne bilo bolje, da se preseli sosedov Martin na naš dom, meni pa dajte tisto doto, ki jo ima Katinka?“

„Ali se ti je zvrtilo? Da bi tujec gospodaril pri nas — tega kratko malo ne! Če te skrbi, da boš moral Katinki izplačati dva tisočaka, vedi France, da je Podnivčev dom še petkrat toliko vreden. Ne, ne — tujec pa ne bo gospodaril na Podnivčevini, dokler sem jaz živ.“

„Seveda, oče, meni bi bilo tudi težko. Bojim pa se, da me kdaj prične stiskati potreba, ki tira gospodarja v dolgove in potem nemara iz lastne hiše v svet“, je modroval France.

„France, jaz ti pa rečem, ti se boš lahko tako oženil, kakor boš sam hotel. Na Podnivčev dom ne bo prišla vsaka beračica, ker se ti bodo bogate ponujale. Tista dva tisočaka boš izplačal brez vsake škode.“

Zetje pa so se še vedno radi oglašali na Podnivčevem domu. Hvalili so Podnivcu njegove hčere, svoje žene, pripovedovali mu, česa se mislijo polotiti, ter namigavali, da bi bilo dobro, če bi se jih stari še s kakšnim stotakom spomnil.

„Saj vidiš, da ne bo miru, dokler ne daš“, je navadno pomagala mati Meta, ki je največkrat zmagala Podnivčevo svojeglavnost — —

Jeseni pa se je France oženil. Tako velike dote ni mogel shraniti po poroki, kakor mu jo je obetal stari. Komaj je izplačal Katinko z nevestinim denarjem. Izplačal jo je pa. Rajši je bil brez denarja, nego da bi mu sosedov Martin vedno slonel v hiši ter pripovedoval, da bo v jeseni zidal nov hlev in druge take težave, ki bi se krajše in boljše tako-le povedale: France, pripravi mi denar . . .

„Mlademu Podnivcu ne bo tako letelo na kup, kakor je staremu. Preveč so mu popraznili hišo!“ Tako so modrovali gospodarji.

In res, na Podnivčevini je šlo navzdol. V nekaj letih je tičal France docela v dolgovih.

„Na jesen posekam smreke ter plačam. Brez denarja pa ne morem biti; ali naj poženem družino beračit?“ Tako se je večkrat tolažil mladi gospodar, kadar se je moral zateči k veljaku Cvetiču, ki je rad posojal za dobre obresti.

„Podnivec se bo kesal, da se je zatekel k Cvetičevi mošnji“, so rekali ljudje. „Ta Cvetič zna ljudi tako sukati, da je kmalu vse njegovo.“ Poznali so bogatega Cvetiča mnogo boljše, nego France.

„Kaj mi more, če mu plačam? Da bi mu pa tako daleč zlezel v kremplje — tega ne mislim“, se je tolažil France.

Pa je sekal smreke in nosil vračat Cvetiču, a dolg je le še ostal . . . Kakor bi bilo brez dna, to žrelo!

„Saj veš, obresti se nakopičijo. Jaz bi ti rad brezobrestno posodil, pa je težko. Še tako nerad posodim, in če že zaupam denar, ga zaupam najrajši kmetu, ki se mi smili“, je pripovedoval Cvetič Francetu.

Gospodar na Podnivčevini pa se je potem še zopet večkrat oglašil pri Cvetiču. Če je zamašil eno potrebo, je zijalo sto drugih, pa vse so zahtevale denarja in zopet denarja. Dolg je narastel in domačijo je čakalo gorje . . .

Cvetič je začel pretiti . . .

„Kar najhitreje bo mogoče, gospod Cvetič. Za enkrat ne morem. Spomladi pa posekam, prosim Vas, potrpite do tedaj“, je tarnal France.

„Ne morem.“

„Pomislite, da imam petero otrok, ki niso preskrbljeni . . .“

„Ne bodi nadležen; če ne morem, ne morem“, je osorno odgovarjal Cvetič.

Ne more! Te besede so pahnile siromaka v obup, ubile so mu zadnjo tolažbo —

* * *

Ravno tedaj, ko sva se vozila skupaj v poštnem vozu, je šel Cvetič k razprodaji Podnivčevega doma.

Ljudje so se nabirali, pregledovali razne stvari, pomenkovali se, koliko bi bilo vredno to ali ono, ter milovali natihoma gospodarja,

ki je prepadlega obraza in plahih oči postopal okoli domovja.

O, da bi bil vsaj sam! ... Žena, mali črviči — kam naj gre ž njimi? Strašna misel —: oče je in ljubi svojo družino, in za nekaj trenutkov bode berač, brez lastne strehe, brez prijatelja, brez pomoči ...

„Kdo dá več?“ je kričal birič, ko se je prodajala lepa lisasta krava.

„Sedemdeset!“ se oglasi nekdo.

„Prvič, drugič in — nihče ne dá več? — in tretjič!“

Mož je odpeljal lepo kravo, sosedje pa so rekli, da ni preslabo kupil.

„Mama, mama!“ je pritekel jokajoč mali Matijček, Francetov otrok; „mama, glejte, neki mož pa hoče odpeljati našo lisko. Mama, kajneda je ne sme!“ In nedolžno dete se je stisnilo k obupani materi, ki je imela Matijčevega bratca Vidka v naročju.

„Saj je ne bode“, je tolažila mati otroka, ter mu brisala solze, ki so mu lile iz velikih, modrih oči.

Sodniku, ki je bil navzoč, se je takrat Cvetič zastudil v dnu duše.

Kako naj pozabi, da so tudi njegovega očeta nekoč lakomni upniki postavili pod kap. O, to je bilo srečanje z očetom, ko ga je našel vrnivši se domov — brez doma, obupanega berača. — Sin, lastne strehe ti ne morem dati, vse je prodano; tvoj oče je — ubožec, siromak ...

In ta Cvetič jih je ugonobil že bogve koliko — — —

* * *

Zvečer pa se je v neki gostilni v Ravnem zbralo nekaj ondešnjih veljakov. Imeli so Cvetiča med seboj. Kadili so mu in napijali kot možu, ki ima načela, kot vrlemu narodnjaku in prihodnjemu zastopniku ljudstva v zbornici, kjer bode šele lahko prav pokazal svoje velike sposobnosti in svojo temeljito ljubezen do zatiranega naroda. —

Cvetič se je ves večer zadovoljno smehljaj svojim prijateljem, veliko govoril in principiuelno veliko pil na zdravje domovine in naroda!

V.

Tat.

Cincal in gugal se je v klobučinastih čevljih po sobi, in nič še ni kazalo, da misli oditi. Sedaj je obstal, kakor da ima še nekaj povedati, ter skrivaj uprl pijansko-mokre oči v zeleno steklenico, ki je stala odmašena na mizi, za katero je slonel, ali bolje, napol ležal Lovrihov, človek širokega hrbta, zmršenih las, raskavih lic in precej velikega nosa. Z zoprnim vzduhom se je mešal rezki, opojni duh brinjevca, ki je puhtel iz odmašene steklenice. Lovrihov si je semintja posegel v zmršene lase, popraskal se po prsih in zeval, neprestano zeval in trdo mižal.

„To ti pa moram reči, Lovrihov, dober je kakor marijaceljske kapljice“, je dejal nočni čuvaj.

„Glej ga no, saj sem ga sam kuhal in glavo si pustim odrezati, če mu je primešana kaplja vode ali špirita.“

„O, tebi že verujem, komu drugemu bi ne“, se je laskal žejni čuvaj Rjavec.

Zunaj je zažvižgala burja okoli hišnega vogla, da je zabrnelo, kakor da je kdo udaril po razglašeni strunah. Nočnega čuvaja je izpreletelo, ko se je spomnil, da bo treba celo dolgo noč vohati po trgu, drugi ljudje pa bodo spali tako mirno, spali in sanjali, da sije zunaj toplo solnce. Šel je do vrat in že je prijemal za kljuko, ko ga je izpreletelo nekaj sladkega ... nekč koprnenje po oni zeleni steklenici na mizi ...

„Lovrihov, veš, kaj ti povem: mrzlo je zunaj, da bi se človeku še pes smilil“, je silil z besedami v zaspanega Lovrihovega, ki se je delal še bolj dremotnega, nego je bil, samo, da bi se čuvaj v klobučinastih čevljih in polhovki že izgubil venkaj v noč.

„To pa; saj ... mrzlo je, mrzlo.“ Zadnje besede je Lovrihov hitro izpregovoril, kakor da se je ravnokar prebudil iz spanja.

„Dobro, da sem toliko naše navlekel. Pravzaprav bi ne bil; pa sem poslušal svojo sitno babnico, ki mora vse ovohati in prebrskati, in ji ni bilo všeč, da nisem hotel

obleči kožuha, podšitega z volčjo kožo, in deti tega strašila na glavo.“

Solzne oči čuvajeve so se zopet vsesale v zeleno steklenico, in takrat je Lovrihov izprevidel, zakaj ne more nočni čuvaj Rjavec preko njegovega praga, kakor da so mu noge prismoljene.

„Ná, da boš bolje pogledal okoli moje hiše!“ je rekel Lovrihov z zaspanim glasom ter nalil žejnemu Rjavcu brinjevca, katerega je čuvaj izlil v svoje globoko grlo ter se odsopel, kakor človek, ki je vrgel raz sebe težko, sitno breme.

„Bog ti ga povrni, Lovrihov!“

Nažgal je svetilko ter nataknil velike, nerodne rokavice, podobne onim železnim, ki jih imajo viteški oklepi, zavezal si je ogromna ušesa ter želel Lovrihovemu „lahko noč“.

Samo v šilasti nos ga je rezala zoprna burja, ki je pometala sneg s strehâ. Čutil je na nosu tako bolečino, kakor če bi mu kdo majil kožo z njega. Dolgi, svetli trakovi luči, ki je žarela v veliki čuvajevi svetilki, so nemirno begali ob predmetih, liki strahovi, ko se je gugal čuvaj po trgu.

Nekaj je smuknilo ondi za županovo hišo ... Prebito, Rjavec, kaj je bilo ... Ah, nič —: luč te je varala ... A ne! Ondi-le se dviga črna pošast, leze, leze kvišku ... Duhovi — kaj naj bi bilo drugega ... Polnoči ... Trpeče, nesrečne duše, ki iščejo pomoči ... Zašumelo je, kakor če bi kdo pomel fin, droben papir ... Ali se ga ni doteknila mrzla, dolga, koščena roka? ... Čutil je dihanje v bližini ... milo ječanje ... hropenje, prihajajoče iz dnu prsi ... Na pokopališču je ... mrličji vstajajo ... On sam ... To šklepetanje okostnjakov ... Blizajo se mu ... Cin ... cin ... cin ... Svetilka mu je padla iz rok, iz prsi pa se mu je izvilo: „Pomagajte!“

Ravno tedaj pa se je zadel nekdo ob njega s tako silo, da se je čuvaj hipoma predramil iz svoje bolne domišljije. Zadel se je obenj in jo ubral mimo županove hiše, kjer ga je pa čakala neljuba smola. Rjavčev hripavi: „Pomagajte!“ — je privabil

župana na plano, in „strah“, ki je bežal, je priletel nehote v županov objem.

„Kdo si, lopov!“ je kriknil župan ter s krčevito močjo pritisnil žrtev nase.

„Pustite me!“ je klical jetnik z zasopljenim, obupnim glasom v županovih rokah, ki so ga držale kakor klešče. Občinski predstojnik se je bil namreč v zadnjih letih poridil in je bil močan kakor dva druga.

„Bodemo videli, kdo si — potem te izpustimo!“

„Rjavec!“ je klical župan čuvaja, „Rjavec!“ — Čuvaj pa je, drobno se tresoč, kakor slaboten človek, ko pride iz mrzle kopeli, pobiral koščke ubite svetilke.

„Rjavec! Vraga, ali na ušesih sediš, ali kaj ti je!“ je bruhal župan in trdno tiščal svojo žrtev, da bi se mu ne izmuznila.

„Nikoli več ne bodem, izpustite me, oče župan!“ je jadikovalo človeče v županovem nerahlem objemu.

„Le počakaj, ptiček!“

Rjavec pa je tipal v temi za ostanki svoje svetilke, in šele na nenežne klice je začel premikati nerodna, v sivo klobučevino potisnjena stopala.

„A — ali ste ga ujeli? Meni se je zdelo, da ni bilo kar tako“, se je hvalil čuvaj.

„Luč prinesi, če sploh še veš, kaj je luč!“ je ukazoval župan. — „Tako“, se je oddahnil potem, ko je potisnil Rjavčev „strah“ v vežo svoje hiše, ter dobro zaklenil duri. — „Oho! Ti si, Jernejče! Kaj pa misliš, da lomiš ponoči okoli, ter begaš mirne ljudi? Kaj pa si hotel, Jernejče?“ je vpraševal župan svojega ujetnika, ko ga je spoznal.

Luč je obsijala poleg smešne čuvajeve osebe in tolstega župana tudi človeka majhne in slabotne rasti, katerega oči so nekamo zbegano gledale izpod redkih obrvi. Lice mu je bilo suho, zelo suho, tako da so se precej razločno videle kosti na njegovem obrazu, ki je bil naguban, porumenel. Pod nosom je sililo na dan nekaj redkih brk. Obut je bil, to se pravi, noge je imel ovite s slabim rjavim platnom, ki se rabi za vreče. Vse na njem je bilo obnošeno in ogoljeno in semintja so se tako natančno razločevale

posamne niti, da se je lahko reklo, da ni več daleč čas, ko se prikaže na dan človeška koža.

Tak je bil Jernejček. Revček, da bi se ga bili usmilili težki, trdi kamni, ko bi videli njegovo revščino. Delal je rad, samo če ga je kdo najel. Toda še poleti ni imel bogvekaj zaslužka, nikar pozimi, ko so močni ljudje posedali brez dela ter mislili o loterijskih številkah in ternah... Kako naj bi potem on, nesrečni kruljavec, dobil dela! Včasih je malo poprosil, četudi nerad, včasih je pa stradal ter gledal za kosilo poredne snežinke, ki so nagajale vetru, a slednjič v umetnih kolobarjih padale na trudno zemljo. Takrat je stisnila bridkost njegove, skoraj brezkrvne ustnice in zaželel si je, da bi ležal v tihi jami, pod črno prstjo, pod belim sneženim prtom, kjer ni lakote ne mraza... Njegov oče je popil na žganju lepo hišo, zelene travnike, ter pognal družino beraško po svetu... Bratje so se poženili, poiskali so si kruha... On, pohabljeni revež, pa ni imel nikogar na svetu, ki bi mu prijazno rekel: Jernejče, pojdi kosit — ali: Radi te imamo...

Dan pred Božičem je bilo. Ljudje so pekli in znašali skupaj za praznike, da si bodo mirno, v gorkih hišah, med domačimi privoščili kaj boljšega. Takrat je Jernejčka obšlo poželenje... Lačen je bil, prazniki so bili pred durmi, on pa ni imel grižljaja kruha... Prosil bi... Beračenje pa je težko, zelo težko... Toliko zoprnih besed dadó ljudje siromaku za nameček, in on je siromak, velik siromak. Šel bi k sosedovim ali kam drugam... Ali beračiti je res nerodno... Malo slanine zraven kruha pa bi bilo v praznikih tako dobro... Šel je — a ne beračit...

Stopal je tiho, kakor duhovi, kadar vstajajo iz svojih gomil ter gredó prosit pomoči k svojcem... Na okno županove kleti je splezal. Veliki, debeli hlebi so notri... prašičja gnjat...

Cin — cin — cin — steklo je bilo razbito... Malce bi bil še stresel za okno in v kleti bi bil...

„Pomagajte!“ je tedaj zarjul čuvaj, ki je menil, da lazijo okoli njega duhovi — — —

„Jernejček, ti si hotel krasti?“ so vpraševali oče župan.

„Kaj neki drugega! Če bi bil pošten, pa bi se bil oglasil, tako pa je ta capin molčal kakor strah“, se je togotil čuvaj.

„Izpustite, me oče župan, nikoli več ne bodem! Lačen sem bil, prazniki so bili...“

„Tako, tako. Krasti si torej hotel, vlomiti si poizkušal v mojo klet?“

„Samo kruha in —“

„Jernejček, to ni karsibodi. Jernejček, ali nisi kristjan, da ne veš, kako nas učijo božje zapovedi? Ti si edini tat v moji občini. Glej, Jernejček, kdo bi te bil sodil, da imaš ti tatinsko kri“, so pridigovali občinski predstojnik.

Jernejček pa je stal, kakor v smrt obsojen. Sram ga je bilo, sram v dno duše, ki si do nocoj ni mogla očitati, da bi bili prsti njenega telesa kdaj segli po tujem blagu. Nocoj pa je tat...

„Odpustite mi, oče župan, nikoli več ne bodem... Lačen sem bil...“

„Ne morem. Če bi tatove kar tako puščali jih imamo kmalu preveč. Kaj pa bi bilo potem z občino, če bi se taki ljudje klatili okoli v nesrečo drugim!“

„Le v luknjo ž njim, gospod župan. Tam ga bodo že odvadili nečedne lastnosti!“ je trdil neusmiljeni Rjavec, katerega je še vedno jezilo, da je zaradi Jernejčka ubil svetilko, veliko, lepo svetilko.

„Lačen sem bil“, je venomer ponavljal Jernejček z jokajočim, prosečim glasom...

„Saj veste, oče župan, da prej nikdar nisem kradel... Samo nocoj... o, da je moral priti Božič... Vem, da ni bilo prav — — Nikoli več ne bodem!“

„Tatvina zasluži kazen!“ so neusmiljeno odgovarjali gospod župan.

„V zaporu se že naješ, Jernejče“, ga je zbadal čuvaj, ki je imel vedno solzne oči. „Pa gorko ti bode in cel dan boš spal ter premišljal, kako si se ujel, preklicano imenitno si se ujel, Jernejče, meni verjemi, da si se res!“

„Tukaj-le notri boš čakal jutra!“ In zaprli so Jernejčka v temno klet.

„Oče župan, lepo Vas prosim —“ Jernejček je pokleknil pred župana ter jokal kakor dete, zasačeno pri prvem grehu.

„Prej bi bil pomislil, tat, kaj se ti lahko primeri; sedaj je prepozno. Če bi se ti bilo topot posrečilo, bi prišel zopet poizkušat, kajneda? O, taki zaznamovani kruljavci niso dosti prida —“ je zbadal Rjavec.

Jernejčka pa je nekaj speklo, hudo speklo notri v prsih. Zaznamovan... To je res: pohabljen je; pa kaj more zato... Zaznamovan... Zato pa ga črtijo ljudje in sedaj ga bodo še bolj črtili, ker je — tat... O, da bi umrl, da bi preminul s te puste zemlje, nesrečni kruljavec in tat...

* * *

Debeli oče župan so bili pred svojim poklicem v častno službo človek, čigar kosti se niso mogle baš ponašati z bogato odejo. Ko pa so posedli mesto svojega prednika, so se jim pričela lica razcvitati in lezti narazen. Ljudje so rekali o možakarju, da je mož postave, poštenjak, dober človek, ki skrbi nad vse za svojo občino, ki ves živi za njo, z dušo in s telesom.

„To je mož“, so godrnjali berači, ki so prestopali prag županove hiše. „Ta bi dal srce iz sebe za reveža... Prejšnji župani so bili sleparji vzpričo tega!“ V deset vasi so nesli njegov sloves.

Županu pa je hvala dobro dela in skrbel je zato, da si jo ohrani. Redil se je pač ob nji... Sladko-prijazno se je odkrival, kadar se je vozil v svetlem koleslju poleg svoje bahate žene, da so ga ljudje še rajši imeli... „Občina je prva, potem pride šele župan, ki mora tvegati vse, če preti občini nesreča. Seveda, poleg tega mora biti poštenjak, velik poštenjak, da nastopa pred svetom s čistim imenom“, je včasih razlagal možakom, ki so praznili četrtinke kislega vina v njegovi gostilni. In možje so pritrdjevali in dejali sami pri sebi pa tudi na glas: „Še nikdar nismo takega moža izvolili, kot topot!“...

A možje niso vsega vedeli in razumeli...

V občini je bilo vedno kaj novega. Mostovi so se popravljali, in še celo pokrivali s sivim škrlom. Tam se je odnesel klanec na občinski cesti, ondi zasula dolinica, tu zamenjal, ondi prikupil del občinskega sveta... Račune pa so delali oče župan sami. No, saj so bili poštenjak, ki se niso bali luči... Če je tu ali tam odletelo kaj za njihov priboljšek, komu pa to kaj mar! Zaračunilo se je pač tu in tam nekaj več izdatkov... Kaj bi tisto!

In oče župan so se redili in bili ugleden mož... Predsedniška mesta v društvih so se oddajala njim. Ognjegaško in bralno društvo je vodila županova spretna roka. Prireditelj vseh veselice je bil župan, in „prosta zabava“, zadnja točka na vseh programih za veselice, je bila v prostorih gospoda občinskega predstojnika. Skratka, oče župan so znali tako, da je neslo...

Sicer pa so bili skrbni zlasti za reveže. Pri zadnji veselici, ki se je vršila z običajnim ploskanjem, se je dvignil med drugimi gospod notar ter govoril:

„Gospôda moja! Vsem se je že napivalo danes; govorili so se krasni govori v lepo-vezanih besedah v slavo naših igralcev, v pohvalo naših pevcev, ki pojó kakor drobni škrjančki, itd. Toda moža, gospôda moja, ki je takorekoč središče vse zabave, s katerega pomočjo se dá prirediti vse, brez njegove zaslombe pa nič, tega moža se še ni nihče spomnil. Vsi ga poznate, vsi ga ljubite, da, smelo trdim, dolžni ste mu tople zahvale, velečastnemu gospodu županu, katerega naj Bog živi še mnoga leta v srečo cele občine!“

„Na mnoga leta!“ so se odzvali navzoči ter se rili s kozarci v rokah do župana, da trčijo z njim, z možem vrednim časti in hvale.

On pa je sladko odvrnil: „Preveč hvale, gospod notar!“ Potem pa je takoj pristavil: „Gospod notar, malo prošnjo imam. Saj veste, človeku ne dá drugače srce: dovolite, da Vas poprosim za naše ubožce.“

Bogati notar je vrgel na mizo par debelih bankovcev za občinske reveže, ker so

se mu smilili ljudje bledih, upalih obrazov, ki so stradali črnega kruha.

In njegovemu zgledu so sledili drugi premožnjaki, in nabrala se je precejšnja svota.

No, in potem so oče župan denar — seve — razdelili med ubožce. Temu desetico, onemu dve, kronco, celo več... Berači so kašljali in poželjivo gledali po denarju in hvalili župana.

„Tonček, Vi ste res potrebni; tu imate tri krone; stari ste, moči nimate za delo in bolno ženo imate.“

„Bog Vam povrni“, je hitel beraški Tonček ter stiskal krone, in beračici, stari Nedli, je tekel jeziček, kakor da se je naučila že doma, kako se bo zahvaljevala vrlemu možu, dobrotniku siromakov.

„Je že dobro, siromaki“, je milostno odgovarjal župan, ko so se mu zahvaljevali solznih oči ter mu želeli dolgega življenja, sreče pri živini, na polju — povsod.

Ni bilo mnogo siromakov v občini. Vsak, če je količkanj mogel gibati, je rajši delal, nego da bi bil prosil. Beračiti je težko, kdor ima v sebi nekaj, čemur se pravi — ponos...

„Nekaj je še ostalo“, so rekli oče župan na skrivnem svoji ženki po delitvi. In, smuk, kar je ostalo — v njihovo zakladnico!...

* * *

Odpeljali so ga žandarji.

Gledal je v tla in pobit je bil ubogi Jernejček, kakor da je izgubil vse, in da gre smrti naproti.

Ko bi vsaj tat ne bil... Jernejček, kako boš gledal ljudem v oči, kadar se vrneš iz zavora!... Vsak kamen na poti mu je klical: Tat, ali so te dobili... Kri mu je vrela v glavo in hotelo mu jo je raznesti. Kaj bi neki rekla rajna mati... Moj sin, ti si kradel... Pojdi, Jernejček, ti nisi moj sin... Glej, kako se zgledujejo nad teboj ljudje, kako kažejo s prstom za teboj!...

Zaprli so ga v vlažno ječo in hujšal je... Občinski predstojnik pa si je kupil še enega konja, kostanjeve barve, se je voziral okoli, in ljudje so se mu odkrivali, ker je bil pošten mož in velik dobrotnik siromakov.

Nihče mu ni rekel: Tat!...

(Dalje.)

CVETKO SLAVIN:

NA BELEM DVORCU.

Meglà je vstala z jezera
nad beli dvorec pod goró,
na belem dvorcu pod goró,
je tiho vse biló...

V ponočni mir kostanja dva
sklonila trudne veje sta,

da vzdihov ne bi slišala,
ki vzdihla siva jih gospa
nocoj za hčerko miljeno. —
Pod oknom tihi hoji dve,
nagnili temne sta vrhé,
da ne bi zrli grenkih solz,
ki plaka žalostna gospa
nad hčerko izgubljeno jih,

ki mlada padla sred svetá
je, kot jesenski blede cvet...

Nad dvorcem belim pod goró
meglà šepeče mi z nočjó
in čaka, čaka, da s poljan
se dvigne sinji dan...

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

VI.

Mati in sin.

Alma, kako mečeš žogo, da je nikdar ne ujamem!“ je zaklical z otroško nevoljo dr. Stenič svoji lepi ženi pri igri na prostornem dvorišču.

Ona pa se je zasmejala klubovalno, kakor dete, ki ga mati rahlo opominja.

„Ne bodi ne tako neroden, Ivan! Ah, kako si počasen!“ je odvrnila Alma svojemu možu, mlademu odvetniku, med smehom, in pri tem so se pokazali izza živordečih ustn mali, beli zobki.

Žoga je odletavala v velikih lokih. Stenič in njegova gospa pa sta jo lovila, se drug drugemu smejala ter tekala za njo liki razposajena dečad po prašnih ulicah.

Tako se je zabavala doma mlada, komaj mesec dni poročena zakonska dvojica.

Dr. Stenič je šele pred kratkim odprl svojo pisarno in klientela mu takrat še ni zabranjevala, žrtvovati precej časa zabavi mlade žene Alme. Pravili so, da se je zelo bogato oženil in da bode njegova milostiva po smrti njenega očeta dobila še velika posestva in obilo denarjev...

„Ivan, pazi!“ In vrgla je žogo, da je poskakovala iz kota v kot; doktor pa jo je lovil in se smejal nagajivim opazkam Alme.

Zamahnila je po zraku, da bi ujela urno žogo... „Ajs!“ je kliknila v visokem sopranu, ko je udarila z roko ob nekaj trdega.

Doktor je priskočil k nji.

Na njeni roki, ki je bila bela, kakor da jo je opadel rahel snežec, se je zaznala komaj vidna rdeča praska.

„Revica, ali te boli?“ je jadikoval odvetnik ter držal nežno roko soproge v svoji, jo božal in pihal skelečo rano.

„Peče me“, je vzdihnila Alma.

On pa jo je tolažil in skoraj bi se bil solzil, da ima mala rokica njegove milostive rdečo prasko.

„Prosim, če bi hoteli malce stopiti na hodnik. Čaka Vas neka ženska“, je prekinila doktorjevo tolaženje postarna dekla, ki se je pojavila med durmi.

„Kakšna ženska?“ je vprašal odvetnik nevoljno. Bilo mu je neljubo, da mora pustiti svojo novoporočeno ženo samo in v bolečinah.

„Kmetiška ženska, precej stara —“

„Ah, mati, skoro gotovo je mati!“ je zamrmral odvetnik in nevoljen odšel.

* * *

Da, mati je bila — in kakšna mati!

To je bilo pred nekaj leti. On je bil na univerzi in hudo bolan. Tedaj mu je pisala pismo, ki je vendar samo iz njega lahko spoznal vso njeno vročo materinsko ljubezen, celo njeno veliko srce...

— Ti si bolan, moj sin — je pisala — zelo si bolan. Vedela sem, da se Ti je nekaj pripetilo, ker si tako dolgo molčal. Zapusti Dunaj in hiti v naročje svoje matere, ki Te čaka, svoje edino upanje in tolažbo. Doma se boš odpočil na mehki postelji in skuhala Ti bodem kamilij in tavžentrož, da se spotiš, in videl boš, moj Ivan, da ozdraviš in boš zdrav, kakor riba v vodi. O moj sin, Ti ne veš, kako jaz prosim Boga, da mi ohrani Tebe, edinega otroka!... Karkoli delam, povsod si mi na mislih, in umrla bi, če bi se Ti pripetilo kaj zlega. Saj veš, da hranim domačijo in obdelujem njive samo zato, da boš imel po moji smrti Ti spomin na svojo mater. Le hitro pridi domov, k svoji materi, ki Te težko čaka in koprn po Tebi! — — —

Opotekal se je od slabosti, ko je prišel domov, in njegovo rahlo telo se je šibilo pod težo bolezni, ki je obetala upihniti mlado življenje.

Legel je v posteljo doma. Mamica ga je dobro zadelavala z gorko odejo in kuhala mu je čaje iz kamilij in tavžentrož, da se spoti in da mu odleže...

„Vročica!“ je majal zdravnik z glavo. „Huda vročica, ki ga utegne pokopati, ako nima trdne narave.“

„Trden pa je“, je hitela mati, samo da si je podprla upanje.

„Paziti morate nanj, zelo paziti in delati strogo po mojih naročilih“, je resno pripomnil zdravnik.

„Seveda bom pazila, prav sama bom pazila nanj“, je zatrjevala mati.

Bolna rdečica je preplavila njegov obraz. Žile na sencih so mu močno utripale in pričel je blesti. Govoril je zmedeno o vseučilišču, hodil je v družbi svojih tovarišev, smejal se in jezil, razpravljal je o tem in onem, ter gledal s široko-odprtimi očmi, ki so sijale v slabem, motnem odsvitu, kakor navadno pri ljudeh, ki boleha na možganih. Po čelu so se bleščale velike znojne kaplje, katere mu je brisala njegova mati solznih oči. Čisto nič je ni poznal. Strmel je vanjo, kakor da bi izkušal razbrati poteze njenega obraza ter izustiti besedo: mati. Legla je bila težka, neprodorna megla na njegove misli, in materina podoba se je v njegovi domišljiji izpreminjala v tujo, nepoznano žensko, katere ni nikdar videl v svojem življenju. Ta obraz, ki je imel ostre, globokozarezane poteze, mrtvaško-bleda lica, šilast nos in velike, sovje oči, se je nagnil k njemu... Koščene, oglodane roke je stegnili ta smrti podobna žena po njegovem telesu, on pa se je branil, suval jo od sebe... — „Kaj mi hočeš... Fran, pomagaj mi... Proč, pravim, proč od mene... Odpeljimo se... O, kako se dvigajo valovi, ti strašni valovi nas pokopljejo v dnu morja... Pomagajte, jaz se pogrezam...“ — Zasopel je globoko in čelo se mu je iznova porosilo z mrliško-mrzlim znojem...

Utrujena mati pa je s svetniško - vdanim potrpljenjem čula ob sinovi postelji ter jokala in molila za bolnega otroka. Noči brez spanja so izpile njene moči. Noge so ji postale težke, kakor da ji je kdo nalil svinca po kosteh, in tuintam so se prikazale na njih višnjevkaste otekline.

— Pazite nanj! Tako je rekel zdravnik... Zbrala je zopet in zopet svoje moči in pre-magovala zaspanec, ki je siloma hotel zatisniti njene oči. Takrat se je spomnila, da na bolniški postelji leži njen sin, njena nada, njeno vse, in zmagala je težko utrujenost. Nemara, če bi zamudila samo trenutek, izgubi sin življenje, in ona sina, brez katerega bi ne mogla živeti. —

„Čujte, soseda, tako ste utrujeni, pojdite počivat, pazila bom jaz na bolnika“, ji je prigovarjala soseda, kateri se je smilila slabotna, izmučena mati.

„Kako ste dobri, soseda; res, Vi ste dobra žena. Bolezen mojega sina pa je tako natančna, da si ne upam prepustiti ga drugemu, da bi mu stregel“, se je opravičevala mati. Nekaj tako sladkega, omotičnega je prevzelo njeno telo, da so se vekli njenih oči kar sami od sebe zaprli, glava pa je zlezla globoko doli na prsi...

— Moja mamica, kje hodite, da Vas ni k meni... Tukaj sem jaz doma, to je moja pisarna... Sedite na mehki stol, da se odpočijete, ker ste tako utrujeni... Mi samo na takih mehkih stolih sedimo... Bogat sem, mati, tako neizmerno bogat... Vse se mi klanja, Vi pa ste moja mati... Kako vesela Vas bo moja žena... Glej ga, kako lep in čvrst je njen sin, ki je bil tako bolan in slab, da se je že bala smrti... Kako dobro ji dene počitek na mehkem stolu...

Bolnik je težko zasopel.

Stresla se je. Odbežale so lepe sanje o zdravem sinu, o bogatem Ivanu, in njeno utrujeno oko je zagledalo na postelji smrtno-bolnega človeka, svojega sina, kateremu so muke izsušile telo in odele kosti s prosojno-bledo kožo.

Pokladala mu je na čelo ledu, da poneha v glavi bolečina in se mu vrne zavest.

„Zmagal bode“, je rekel zdravnik. V materinem očesu pa je zalesketala solza, in najrajši bi bila poljubila doktorju roko, ker ji je oznanil tako veselo vest — — —

In res, njegovo oko se je zjasnilo, in več ni govoril čudnih reči, ki jih govoré blodni ljudje. Da bi se mu le še tista zdrava barva, da bi se mu tista vrnila, pa bi bil prav tak njen sin, kakršen je bil tedaj, ko je prihajal na počitnice, lahnih nog in vedrega čela. Moj Bog, kako je oslabil! Kadar se je dvignil, oziroma ga je dvignila šibka mati s postelje, da bi poizkusil hoditi, se mu je zvrtilo in tema je nastala pred njegovimi očmi, okoli njega pa je brnelo v čudnih dis-akordih in mrliško-belo čelo so porosile vroče kaplje, znaki slabe, izčrpane narave. Zgrudil se je svoji materi v naročje — —

A počasi se je v njegove mišice vračala moč. Mater pa je videl, kako jo je izmučila njegova bolezen ter ji razorala čelo in izsušila lice, kakor osiveli starici, ki čaka vsak dan božje dekle — smrti.

„Nikdar ne pozabim Vaše ljubezni, mamica“, je rekel ter jo prijel za roko, za ono utrujeno roko, ki ga je tolikrat, slabotnega, kakor je bil, privzdignila, mu popravljala vzglavje, hladila čelo. Zato pa je bila ta roka suha, žilava . . .

„Samo da si zopet zdrav; meni ni bilo hudega; le bala sem se, da umrješ, ker si bil tako slab . . .“

Hodil je že s trdnim, zdravim korakom. Materino oko pa se je še s skrbjo oziralo nanj, kakor da bi se balo, da zapazi na licih ozdravelega sina zopet tisto bolno bledobo.

„Kamorkoli pridem, mamica, Vi bodete pri meni. Lepo mirno bodete živeli, in vesel bom, če Vam bom mogel kdaj tako lajšati dneve življenja, kakor ste Vi muke moje bolezni“, je zatrjeval Ivan — —

Odpravljal se je zopet na Dunaj, da dovrši svoje študije. Mati je skrivaj jokala, ker jo je zapuščal edinec, in skrbelo jo je, če se morda njen sin ne vrne bolan domov ali pa celo umrje v tujini, kjer ne bo nihče jokal solze za njim. Ona pa bo ostala sama

na svetu, zapuščena in zastonj bo čakala, da se še kdaj vrne njen Ivan.

„Zdravstvujte, mati“, se je poslavljaj Ivan in zaprlo mu je besedo — —

„Ivan, gorko se oblači, da te ne prepiše kaka burja in da ne zbolíš. Večkrat mi moraš pisati, Ivan, da ne bom v skrbeh za tvoje zdravje. Ko bi ti znal, kako se jaz pomladim, kadar dobim tvoje pismo, če mi poročaš, da si zdrav, srečen! Moli, Ivan, zelo moli, in tudi jaz bom molila zate, moj sin.“

In je šel. Materino srce pa je koprnelo za njim . . .

* * *

Sukali so se po gladkem parketu, ki se je lesketal, kakor da so vdelani vanj stekleni kristali. Priklanjali so se globoko drug drugemu in se nasmihali dražestno in govorili v izbranih frazah . . . Šumeča krila dekoltiranih dam, črni fraki gospodov in višnjevkaste bluže do vrata tesno zapetih častnikov, ki so hodili napeto, mogočno, kakor da imajo lesene vratove . . . Tuintam so postajali pod ogledali, urejevali si gladke, pomadovane lase in se divili svoji krasoti. In priklanjali so se drug drugemu: gospodje v črnih frakih in dame v šumečih krilih . . .

„Damski valček!“ je zaklical aranžer.

„Gospod svetnik, jaz si izberem Vas“, je nagajala sodnikova Ela gospodu vladnemu svetniku.

„O, tega pa ne; ne morem!“ In hitel je iz dvorane in se vrnil šele po dolgem času precej vesel in zgovoren.

Spremljal je na ples svojo soprogo, ki je bila za polovico mlajša nego on, vljudni svetnik. Iz tolstega obraza, ki se je zamolklo svetil, je migljalo naproti dvoje majhnih oči, katere si je svetnik neprestano brisal. Vsekakor pa je bil dobra duša, ki je vsakemu želel in storil dobro.

Plesala sta, in gledale so jih postarne dame, matere, ki so čuvale svoje hčerke in hčere in obirale pare, ki so se privrteli mimo njih. Od vsakega so vedele kako pikantno skrivnost, da so jo pogrevale in vzdihale, da so ljudje tako hudobni na svetu.

„Z Vami bi plesal celo večnost“, je dvoril dr. Stenič.

„O Vi sladki doktor, kako znate govoriti!“ se je smejala Alma, kateri so se svetile oči, kakor živahni Čerkeski, obraz pa ji je gorel, ker je že mnogo plesala tisti večer.

„Ne, gospodična, verjemite mi, da govorim resnico“, je trdil mladi doktor.

„Ta dr. Stenič je strašno domišljav; kaj neki misli, da je!“ je govorila oficijalova notarki, ker jo je jezilo, da njena hčerka Milka tako počiva.

„Pa jih ima na razpolago, meni verjemite; pa bogatih partij, samo če hoče“, je trdila notarka.

„Oh, prosim Vas: da sem jaz mlada, bi ne marala tega rumenobradca, če bi tudi tako ostala“, se je hudovala oficijalova.

„Z Gormanovo Almo —“

„Ste Vi tudi zapazili?“ je posegla oficijalova v besedo. „Meni se je zdelo, da je doktor njena simpatija, ker vedno govori o njem; če se le snideta z mojo Milko, pa je dr. Stenič na vrsti.“

„Naj jo vzame, pravim jaz, in ona — naj ga vzame“, je pristavila hladno notarka.

„Drug drugega sta vredna. Ona je, no — ko bi ne vedeli — kolikrat je že bila zaročena, bi pač drugače govorili . . .“

Dr. Stenič se je zavedal, da na njegovem lepem obrazu, poraslem z rmenkasto, gosto brado, visi marsikatero srce. Lepoti lica so pa še pomagali njegov mehki, lepozveneči glas, ljubezniv smeh in prožno kretanje, radi katerega so ga celo šarmantni častniki zavidali. Bil je vseskozi nežna duša, kadar se je sukal med žensko družbo.

„Dražesten človek je ta doktor; drugi so tako pusti, njega pa se človek ne naveliča“, je poudarjala Alma.

„Kakor ti drago. Jaz sem ti že povedal, da nimam razlogov braniti, da se vzameta“, je odgovarjal Gorman hčeri.

Obiskovale so se vsekrižem isti dan. Oficijalova je šla k notarki, svetnikova k zdravnikovi in govorile so o novozaročencih, o dr. Steniču in Almi brez usmiljenja.

* * *

Gospod svetnik je bil povabljen k Gormanu na svatbeno večerjo. Smehljal se je, brisal si majhne oči, gladil si razirano bradico, potipal včasih klobasaste podbradke in polagoma pil in jedel in poslušal gospôdo, ki so zbijali dovtype in se smejali.

„Krasen par!“ je trdil odvetnik Vzemič Gorniku.

„Jaz ji nisem branil. Meni ugaja dr. Stenič, in upam, da bo sčasom zavzemal med našo inteligenco častno mesto.“

Razposajena Alma pa si je tisti večer privoščila mirnega svetnika, ki si nikakor ni znal pomagati iz neljube zadrege.

„Čujte, gospod svetnik, Vi ste baje izvrsten plesalec; moj poklon“, se je šalila. „Kadar bo zopet damski valček, gospod svetnik, se Vam kar naprej že priporočam.“

Govoril je ugledni dr. Vzemič novoporočencema. „Naš narod“ itd. je govoril zgovorni advokat, svetnik pa je svetlo gledal in semintja malce pritisnil kozarec na svoja usta. Počasi, dostojanstveno se je dvignil gospod svetnik, se odsopel in pričel:

„Gospôda moja, jaz kličem vsem krepki: ‚Nazdar!‘ in pristavljam: ‚Živio naše slovenske matere, ki nam dajo takih mož, kakor je naš dr. Stenič!‘“

„Dobro! Živio, gospod svetnik!“ se je odzvala družba.

Mladega doktorja pa je nekaj neprijetno dirnilo. Preteklo je že dokaj časa, odkar je pisal svoji materi, da je samostojen, da jo morda obišče, če bo prilika . . . Mrzlo je bilo tisto pismo, kakor bi ga gotovo ne bil pisal takrat, ko je bil bolan in zagotavljal svoji materi, da bode šla z njim, kjerkoli bode hodil — — — — —

„Lenka, novico imam zate“, je klical Jakopinec, ki je prejšnji dan prišel iz Ljubljane, kamor je hodil vsakega pol leta. „Ti, Lenka, jaz sem izvedel, da se je tvoj Janez oženil.“

„Pa bi mi bil vendar kaj pisal“, je počasi izrekla postarna mati.

„Je že tako. Oženil se je, zato pa, ker se je gosposko oženil, pa tebe ni povabil, ki si kmetiška in ne veš, kaj in kako se

mora človek sukati okoli takih ljudi“, je modroval Jakopinec.

„Ti ga že ne poznaš, Jakopinec, če ga tako sodiš“, je izgovarjala mati svojega sina.

„Lenka, ti me menda ne boš učila, ker imam izkušnjo s svojimi. Moj fante bi se me kmalu sramoval vpričo ljudi, ki ni gosposki — pa bi bil tak, kakor je tvoj Janez, prijazen s kmetiškimi stariši — —“

Domov gredé je mislila na svojega sina. Kaj bo neki Jakopinec vsakoga tako slabo sodil! Če so njegovi fantalini taki, ni treba, da bi bil vsak otrok tako raskav do svojih starih. Čudno pa je, da ji ni pisal ... Seveda, skrbi ... Tako gosposka poroka in bogsivedi za koliko parov je bilo treba pripraviti ... Kaj pa naj bi ona ondi počela, saj niti ne ve, kako naj pri takih ljudeh prime za to ali ono stvar ... Pisal pa ji bo gotovo, da se je oženil ... Morebiti jo obišče, in ž njim pride njegova žena, ki je baje gosposka ... Da je le zdrav, drugo naj bo, kakor more ... Da je Ivan ni pozabil, o tem je bila trdno prepričana ...

Vsak dan je čakala, da ji piše sin, ter jo povabi k sebi, ker je bogat ... A ni ga bilo. In tedaj jo je ljubezen zmagala. Oblekla je rjavkasto jopico, pokrila rožasto ruto in se napravila na pot, k sinu, k Ivanu, da ga vidi in malce pokara, ker ji ničesar ne piše.

„Kam se peljete Vi?“ je robato vprašal železnični uradnik, ki je dajal ljudem vožne listke.

„V Ljubljano grem“, je odgovorila kmetiška mati precej pogumno, kakor bi hotela reči: Ali ti ni znano, da imam doli sina, učenega doktorja, ki se je bogato oženil ...

Vlak se je začel pomikati. — Peljalo se je mnogo ljudi, v srcih s tako pisanimi željami; med njimi pa se je vozila materina ljubezen, ki ne more živeti brez svojega otroka, ki ga išče, da ga pritisne na svoje srce in mehko očitajoče vpraša: Sin, kje si se mudil, da te ni bilo k meni, ki te ljubim iskreno, nesebično — — —

Ljubljana! Ljudje so se vsuli proti izhodu, se razšli brez slovesa, in morda so se zadnjikrat videli v življenju — —

Počasi, v rokah rdeč robec, je stopala kmetiška mati ondi za železnico doli proti zelenim alejam.

O, kako je tu lepo ... Lejte si no ... Ta muzika! V cerkvi orglje vendar precej bučé, takih okroglih in pa tako glasno pa vendar ne ubirajo, kakor tiste-le orglje s srebrnimi piščalimi ...

„Vstopite, gospôda moja, samo deset krajcarjev!“ je klical čez mero suh človek pred neko panoramo, ter kazal lepe reči, ki se dobé še vrhutega da je človek napašel svojo radovednost. Ona mora doma vsako stvar tako drago plačati, tukaj pa ljudje za majhen denar dobivajo take stvari! ... Potem so lahko bogati ... Kako je gospôda lepo oblečena, kakor da ima vsak dan krojača in šiviljo v hiši ... Morebiti je tudi Ivan med njimi ...

Šla je dalje in srečavala mnogo gospôde ter vsak trenutek menila, da stopi k nji sin.

„Ah, moja mati“, je opozoril dr. Stenič ves zmeden svojo ženo. Neprijetno mu je bilo, da bode ta gosposka množica gledala to srečanje, s kmetiško ženico — njegovo materjo.

„Tvoja mati?“ je radovedna vprašala Alma ter koketno prijemala lornjeto, da zagleda med množico njegovo mater.

„Kje je?“ je vprašala zopet ter se mimogredé ozrla na huzarskega poročnika, ki je natikal rokavice.

„Ne vidiš one-le kmetiške ženice?“

„O táaa!“ je začudeno, z nekim razočaranjem zinila Alma. Doktor bi bil najrajši izginil vun v samoto. Tukaj sredi teh ljudi mu je srečanje z materjo — težka, neprijetna stvar ...

„Kako pridete Vi — mati — doli — k meni“, je zbiral besede odvetnik — — —

„I, glej ga no, pisal mi nisi, izvedela pa sem, da si se oženil, Jakopinec mi je povedal in sem šla na pot“, je vsa srečna pripovedovala mati. „Dolgčas mi je bilo po tebi, pa sem si mislila: naj te obiščem jaz, ti gotovo ne utegneš.“

Visoka Alma pa je milostno, tako nekako zviška podala Ivanovi materi samo

dva prsta v pozdrav, potem pa je opazovala njeno kmetiško jopico, rožasto ruto in preprosto vedenje.

Sin pa je govoril mrzlo, tako vsakdanje z svojo materjo. Ko bi bila vsaj na samem . . . Vpričo teh ljudi in njegove Alme je pa res malce sitno, da je mati tako domača ž njim — — —

Sramoval se je nje, ki mu je dala življenje, nje, katere bi se ne sramoval globoko propal človek, čigar dom so temne, maloobiskane ulice in smrdeče žganjarske beznice . . .

A drugače je bil mladi doktor tako nežen, kadar je hodil med ženskami, ki so bile oblečene v baržun in govorile v finem tonu . . .

Stopali so med izprehajajočo se množico, on, Alma in njegova osivela mati. Koketna

Alma in doktor sta vedno malce hitreje hodila, tako da se je videlo, kakor da kmetiška ženica, odvetnikova mati, ne gre ž njima. Capljala je le-ta zadaj in gledala svojega sina, ga popraševala in dobivala mrzle odgovore.

Pravzaprav ona res ne sodi v to družbo. Taka visoka gospôda . . . A Ivana je k temu še ujezila kaka stvar — Tako je opravičevala v svojih mislih njegovo odurnost . . .

ln še ga je obiskala. Bil je pač vsakokrat hladnejši do nje. Njeno srce, ki je globokeje čutilo, njeno oko, ki je jasneje videlo v sinovo dušo, je spoznalo, da je v njegovem srcu ljubezen do matere umrla. V njenih prsah pa je še gorela ljubezen do sina . . .

(Dalje.)

MIRA:

LI ZNATE VI?...

O vprašam vas, brezsrdni vi ljudje:
Li znate vi,
kako je rožici pri srcu,
kraj pota ki medlí,
ko kruta noga stare
in potepta jo v prah —;
kaj čuti pač,
ko pokosi jo smrtni mah? . . .
Ne znate ne! . . .

In ptici, ki ste vzeli ji prostost,
li znate vi,
kako ji bolno je pri srcu,
ko v kletki tam medlí,
in v hrepenenja mukah
počasi hira, mre —;
kaj čuti pač,
očesci preden v smrt zapre? . . .
Ne znate ne! . . .

Čuteče bolj kot ptica in kot cvet,
li znate vi —
to bedno je srce človeško!
Ko bolečin medlí,
ko dvom ga in obup razjeda
kot smrtonosen strup,
li znate vi,
kdo mu tedaj deli še up? . . .
Ah, Eden le! . . .

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

VII.

Pijanec.

odec Žeja je obrisal hude ščetinaste brke, srebnil z ustnoma, vzel harmoniko ter jo raztegnil, odprl svoja čudovito široka usta in pričel peti:

Lani sem kupil ti kilo kofeta,
letos pa hočeš že cel'ga teleta . . .

Mladi svet pa se je godcu smejal, mu metal desetice ter naročal poskočne polke in mazurke, katerih se Žeji ni nikdar zmanjkalo. Svetle, sivkaste oči so godcu včasih švignile po plesalcih, ki so vlekli iz žepov mošnjičke ter izbirali zanj drobiž . . .

„Žeja, kronico imaš tukaj!“ se je bahal Jelenov Luka, mlad fant, ki je takrat slovel kot najmočnejši in najlepši. „Pa da boš tudi kaj zapel! Malce zamoči, žeja ni nikdar ugašena, posebno če je tako velika, kakor si ti.“ In molil mu je kozarec, da mu natoči iz literske steklenice vina. Godec Žeja pa je pil, si obrisal brke in zagodel urno polko.

„Kakor bi ga vlil, tako lepo postaven je tvoj Luka“, je rekel Jelenu njegov sosed. „To rečem, da takih fantov malo, da bi se znali k vsaki stvari tako lepo pripraviti kakor ta. Takega sina je človek lahko vesel.“

Jelen pa je potisnil kozarec pred soseda, mu natočil, in ta je pil na njegovo srečo.

„Prazna steklenica je pa res nekaj dolgočasnega na mizi“, je menil krčmar, vzel prazen liter in izginil med vrati po novega vina za starega Jelena in njegovega soseda.

„Jelen, no, saj jaz ne vem, ljudje pravijo, da bi bila Manarjeva Franica in pa tvoj Luka tak par, da bi jih zavidala vsa soseska“, je pripovedoval sosed Jelenu, mežikal z očmi ter kazal na Luka in Franico, ki sta se baš privrtela vsa zasopla in vroča mimo njihove mize.

„Bomo videli“, je odgovarjal Jelen, ter si basal tobak. „Punca bo res precej imela, pa se vendar mora prej malce poizvedeti, kakšne roke ima za delo. Taka pri nas ne more gospodinjiti, da bi skrbela samo za gladke, bele roke.“

Razgrela jih je vino. Kričali so vsekrižem, pili slabo vino krčmarja Svalka, kadili zopernosmrdeč tobak, možili svoje hčere in sinove, pogajali se za dote, razgovarjali se o živini in hvalili drug drugega. Krčmar pa je s steklenicami v rokah in pod pazduho tekal v klet, spodbadal plesalce, namigaval godcu Žeji, pobiral denar, ter se smehljaj dobrovoljnim kmetiškim ljudem.

V kotu, ondi pri peči pa je že napol dremal človek rdečkaste brade, zabuhlih, skoraj višnjevkastih lic; na oči je imel pomaknjen zmečkan gosposki klobuk. Neprestano je mrmral, včasih pa je zakolobaril z roko po zraku, žugal nekomu in zopet utihnil.

„Vse bo osleparil, kakor je mene; tako jih bo, da bodo pomnili, kdaj so mu verjeli; o, to je slepar!“ In zamahnil je z roko, jo trdo položil na mizo, segel po steklenici žganja ter jo nadušek izpraznil.

„Še eno!“

„Če boš plačal; ti ne plačaš rad, Tine, in danes si že pijan“, je menil krčmar.

„Koliko sem ti še dolžan? O, tvoja kreda napiše vse, veliko, še več napiše“ — —

Svalk se je izognil neljubim besedam in odšel po steklenico špiritovega žganja, Tinetove vsakdanje, najljubše pijače. Zagledal je pred seboj polno steklenico in zasvetile so se mu oči in vlival je vâse, kakor da pije zadnjikrat, in mrmral in se jezil . . .

— Ta-le Jelenov Luka . . . Njegov Mihec bi bil prav tako postaven in zal fant, pa je umrl . . . Žena je tudi umrla . . . Sam je ostal,

le njegov zmečkani klobuk, prevrtani čevlji na nogah, pa razdrapana kamižola se ga še držé, drugo — — Nabrusijo si peté, potem pa gredó domov . . . On pa . . . Nekaj sladkega, takó prijetno-gorkega se je polastilo njegove duše, kakor čut tihe, družinske sreče, ki jo je užival srečni Tine na dobro založeni kmetiji. — V slamo, v tuj hlev se bo zavil in zaspal bo berač, zbudil se bo prav takšen, in prva skrb bo žganje . . . Sam je kriv . . . O ne, Svalk mu je kriv, mnogo kriv, vsega je Svalk, lokavi Svalk, vzrok . . . Ženo mu je pokopal, otroke mu je umoril, njega pa je naredil ostudnega pijanca, ki zabuhlega obraza in krvavih oči nadleguje ljudi za merico žganja. —

„Slepar!“ je zakričal ter udaril s pestjo ob mizo, da so odskočili kozarci in se je polilo sosedom kislo vino.

„Kdo je slepar?“ so zakričali od sosednje mize v Tineta.

„Jaz vem — vi ničesar ne veste — a — pa bote izvedeli: ničesar ne bote imeli kakor jaz, strgani bote in prezebali bote kakor psi!“ je vpil Tine s hripavim, jokačim glasom.

„Tine, s sleparjem pa ti ne boš nikogar častil! Le molči in hvaležen bodi, da te imam na gorkem, uš beraška!“ je zagrmel krčmar.

„Ti, ti si slepar!“ je bruhtnil Tine krčmarju v obraz, vstal izza mize in krčil pesti ter namerjal Svalku. „Ti me bodeš še poznal . . . Velik slepar si, največji slepar, kar jih ima naša fara! Poslušajte ljudje, ta-le je slepar . . .“

Svalk pa je stopil k mizi, kjer je pilo nekaj fantov, se nekaj ž njimi pomenil, nakar so ti vstali in se približali Tinetu. Zgrabili so ga ter vlekli izza mize. Tine je liki besen tolkel okoli sebe, psoval krčmarja in se branil zapustiti gorko peč.

„Svalk, slepar, daj mi —“ Ni imel časa, da bi povedal. Fantje so ga postavili v vežo, odtod so ga pa potisnili na plano v mrzlo januarjevo noč. Zvezde so v mokrosvetlem blesku gorele na temnomodrem nebu, izpod katerega je bril oster, ledeno-mrzol veter.

„Kaj bi tak-le malhar komu pravil, da je slepar!“ so se jezili kmetje.

Svalk pa se je bahal s svojim usmiljenjem, ki ga je imel s pijanim Tinetom že dolgo časa; slednjič pa da se je naveličal njegovega strupenega jezika in moral tako postopati s pijancem.

Godec Žeja je iznova raztegnil harmoniko, pritisnil na svetle gumbé, ubral mazurko, in mladi pari so se zopet zavrteli . . .

* * *

Tine je bil žrtev brezvestnežev . . .

Iz Svalkove krčme so se čuli — kakor vedno — pijani glasovi, ki so tuintam potihnili pa se zopet oglasili, združeni v disharmonijo umazane popevke. Vmes so padale kletve, neslani dovtipi in divji smeh.

Mimo krčme se je prizibal Petričkov Mihec, ki je vedno tiščal roke v hlačnih žepih, če ni bil pijan. Navadno je tri ali štiri dni po nedelji še popival, kadar pa je do zadnjega krajcarja potrebil svoj žep, se je počasnih korakov vlekel na žago in ondi poizkušal delati. Takrat so se mu tresle roke, kakor da je že davno prestopil sedemdeseto leto, in v glavi mu je razbijalo, da so se utripale ob jasnem dnevu zvezde pred njegovimi zaspanimi, krmežljivimi očmi. Petričkov Mihec pa je krel, če mu je padel campin iz rok, ter se togotil, da je tako neroden. Docela suh je bil v ponedeljek, zato je šel na žago in zeval med potjo in tiščal roke v žepih.

Prav tedaj pa je stopil Svalk na prag in zagledal žejnega Mihca, za katerega je vedel, da nima denarja. V krčmi je sedel premožen kmet Ovsenov Tine, ki je dajal za pijačo, kdor je hotel, in krčmar Svalk bi bil rad še večjo družčino nabral za Tinetovo mizo.

„To je pa lepo, da greš na delo. Ljudje pa jezikajo, da cel teden piješ in ne delaš ničesar. Saj pravim, če si ga človek le malo več privošči, pa ga razbobnajo za pijanca“, je menil krčmar.

„Naj golčijo, kar jim drago. Jaz pijem za svoje in nihče mi še ni dal za četrtinko.

Kadar bom komu kaj dolžan, pa naj brusi jezik ob me.“

„Prav imaš, Mihec. Stopi no malce noter, danes dam jaz za liter rdečega.“

„Oho Mihec!“ je klical mladi, premožni kmet Ovsenov Tine. „Mihec, pojdi no pit, saj se boš posušil, če ti ne prilijem.“ In nalil mu je vina v velik kozarec.

Sedeli so še trije drugi žejni ponedeljkarji okoli mize in pili ter imeli s krčmarjem vred veliko zaupanje v Tinetove denarje.

„Mihec, pij; na žagi imaš samo vodo, ta ti pa ne gre tako gladko po goltancu“, je vzpodbujal Tine.

„Če ti Tine reče, da pij, Mihec, se nikar ne brani; ali meniš, da Tine toliko gleda na to, če ga kdo kako merico izprazne na njegov račun. Takih mož, kakor je Ovsen, je na svetu malo. Poštenjak skozi in skozi pa dobra duša.“

Krčmar je hvalil Tineta, Mihec pa je hvalo zamakal z vinom in si pridno nalival in namigaval s krmežljivimi očmi Svalku ter naročal vina, kakor da plačuje on, Petričkov Mihec, pijani žagar brez krajcarja. Svalk pa je točil slabo vino in vedno znal kaj šaljivega povedati, da se je razlegal sirov smeh iz pijanih grl vunkaj na cesto.

„Mi smo tiči, kaj, Tine? Za nas so poliči!“ je dejal Zabodar Tinetu in pri tem porinil klobuk nazaj, da so se vsuli izpod njega nepočesani, silno zanemarjeni lasje. „Babnice naj molčé, če ga včasih malo potegnemo.“

„Modro rečeno; če pa molčale ne bodo, jim pa jezike malo prikrajšamo. Gospodar je gospodar, če on sleče hlače, jih pa baba obleče, in potem je mož le možiček“, je dostavljala Svalk.

„Babnice je treba tako krotiti, da ne bleknejo niti besedice več! Moja je nekoč poizkusila, jaz pa, nebodilen, sem segel po polenček in jo naučil pokorščine“, se je pohvalil Petričkov Mihec.

„Mihec, pij!“

In Miha je zvrnil tri kozarce po vrsti v svoje žejno grlo. Postali so veseli, da so se objemali in si zagotavljali večno prijateljstvo. Svalk pa je čakal na prazne steklenice in

se vračal s polnimi in računal s Tinetovo mošnjo . . .

„Vraga, dolgčas je samo piti; vrzimo malce podobice.“

„Rajši se kaj pogovorimo. Mihec, ti nam še katero povej, kaj bi kartal v taki veseli družini.“

„Saj ne pravim, da bi jih metali cel božji dan; samo da se malo izpremeni, dobička ne bo nihče odnesel. Veste, jaz bi rad, da bi Svalka opulili za nekaj litrov.“

„Le igrajte, jaz ne bom“, se je izgovarjal Tine.

„Za takega moža, kakor si ti, Tine, se ne spodobi tako govoriti. Menda, ti je toliko na tistih soldih, da se bojiš kart. Le brez skrbi, kmetije ti radi tega ne prodadó“, ga je bodril Mihec.

„O, Mihec, počasi, tega ne govôri, saj me poznaš. Večkrat sem ti že dal za pijačo in danes se ga boš zopet za moje krajcarje navlekel; ne moreš mi očitati, da gledam na nekaj soldov.“

„Tine, saj ne rečem, da nisi mož prave korenine“, je hvalil Mihec, ker se je bal, da utegne prekmalu izgubiti delež pri kislem Svalkovem vinu.

Svalk je vstopil z novo pijačo in Mihec je napeljal pogovor na karte in mignil krčmarju.

„Seveda, jaz takoj igram, če je le kdo za to; menda ne bomo izgubili vsega, kar imamo; najmanj se bo pa poznalo Tinetu. He, Tine, kaj bi tako stiskal te krajcarje!“

Zapeljala sta ga. Mihec je z mojstrsko virtuoznostjo mešal karte in ko jih je delil, so mu letele izpod prstov kakor namazane.

„Tine, ali ti nisem pravil? Glej ga, ker že ni dovolj bogat, bi še nas rad oskubil! Srečo mora imeti človek, pa kuje denarje, kakor se mu poljubi.“

„Kdor se najbolj brani, najbolj zna; Tine nas bo danes pošteno obdelal“, je pristavljala krčmar.

Mlademu Ovsenu pa je tako govorjenje dobro delo in smehljaje je spravljal krajcarje ter jecljal: „To je le nekaj malega in prvikrat, potem bodete vi mene.“

Strast je bila vedno bolj ognjena. Kar je ni dovolj netila igra sama, je prikurilo še vino, in igralci so drzno stavili velike svote in izgubljali vsi razen Mihca in Svalka. Tinetu se je nekaj dozdevalo. Precej motne so že bile njegove oči in vino mu je omračilo jasnost možganov — vendar se mu je zdelo, da je lokavi Mihec urno nekaj potisnil v Svalkove roke. Menjala sta karte, pijani žagar in gostoljubni Svalk.

Kri je zavrela mlademu kmetu. Stisnil je pesti ter skočil izza mize.

„Mihec, ti si goljuf!“

„Kdaj sem te goljufal!“

„Videl sem, Mihec, kako si iztegnil roko pod mizo — ti, Mihec, pa si dal Svalku svojo karto: zamenjala sta, goljufa!“ je kričal Tine in hotel bi seči po Mihcu, da ga niso mirili drugi. „Bodi pameten, nihče te ni goljufal, tebi se je le zdelo.“

„V moji hiši se ne bo nihče pretepal. Tine, tebe pa tožim, tako gotovo te tožim, kakor gotovo te nisem goljufal, da boš povedal, kdo je krivičnik!“

„Saj ste možje, Tine, Svalk, Mihec, da bi se zdaj-le lasali, kakor otroci, kadar se naveličajo“, so tolažili drugi.

„Meni bo kdo rekel goljuf?“ je užaljen piskal Mihec.

„Pri meni se ne godé goljufije; pa tudi Ovsen jih bo dokazal, ali pa bo sedel.“

„Pijan je že, pa ne ve, kaj blebetá“, je šepnil nekdo Svalku na uho.

Pomirili so se. Tineta so potisnili nazaj za mizo, Mihec, ki ni bil do dna duše užaljen, je takoj odpustil in je bil pripravljen še dalje piti za Tinetove denarje, krčmar je pa vedel, da bo iz te žalitve koval dobiček.

„Kaj bi se držala tako, kakor bi se ne poznala! Svalk, za spravo še en liter!“ je samozavestno ukazoval Mihec in molil Svalku steklenico.

„Baš tako hudo nisem mislil — saj se poznamo: jaz sem Ovsen, ti Svalk — pošteni smo vsi“, se je opravičeval Tine.

Sprava, nesrečna sprava pa je iznova segla globoko med Tinetov drobiž, ki je romal v Svalkove roke za kiso vino. Mihec

je čudno zategnil svoje tanke ustnice ter poizkušal z ubitim, skoraj jokajočim glasom peti, a ni mogel, zakaj tiščalo ga je v grlu in glava mu je bila tako nestanovitna, da jo je položil na mizo in zaspal. Ovsen in njegovi literški tovariši so omahovali; jezik se jim je valil; kupice so jim padale iz rok, da je curljalo vino od mize; oči so jim kalnele, ta in oni je posnemal pijanega žagarja, se naslonil na mokro mizo ter zaspal. Drugi pa so se položili po klopeh in na tla — — —

Svalk je preštel dobiček tistega večera, upihnil luč ter pustil svoje žrtve v težkem vinskem spanju.

* * *

„Malce potrpi, Tine, da dobiš kaj gorkega za želodec, kar tako ne boš tolkel gori po tistih jarkih“, je svetoval drugo jutro Svalk Tinetu.

Pa je bilo solnce že zelo visoko in žgalo je tisti dan, da se je polje kadilo vročine, in prst je bila suha, kakor da je ožgana v veliki peči. In stopal je mladi Ovsen težke glave in težkega srca na visoki Lipovec, kjer je stala njegova domačija.

Nedelja, ponedeljek, torek ... popraviti se ne dá ... A saj vsak teden tako dolgo ne kolovrati okoli ... Sedaj se mu je zmedlo, pa ni znal iz Svalkove beznice ... Hudo je človeku, osobito kmetu, če zamudi tri dni. Bolan je, v glavi čuti, v želodcu mu je tako čudno ... Temu mora biti konec ... Zapil je mnogo ... Sto goldinarjev je vzel seboj, ravno sto jih je bilo ... Goljufali so ga pri kartah, on pa je bil bedast pa je še igral v Svalkov in Mihčev dobiček ... Vsi so pili za njegove denarje, pijavke — Svalk, Mihec, sleparja ... Oho, Tineta ne bode več strigli, Tine je pameten, Tine je trezen postal in gre mimo Svalka, kakor da ga ni nikdar poznal ... Pa ljudje bodo rekli: mladi Ovsen je dal pijači slovo ... malo takih gospodarjev, glejte no, kdo bi si bil mislil, da Ovsen ... Človek je včasih nespameten, pa je prav, da se pouči, da mu taki sleparji oči odpró in drugič ne gre več v mrežo,

kajti pozna jih ... Nedelja, ponedeljek, torek, tri dni ... hudo je res, če človek zamudi toliko časa, osobito če je kmet ...

In prizibal se je poten, vničen mimo svojega polja, na katerem se je zibalo klasje, kakor morje, posuto z zlatim prahom.

Vse je še njegovo, prav njegovo ... On se ni priženil tusem, njegova last je polje, gozd, vse je njegovo in veliko je polja in gozda in vsega ... Bogat je, še je bogat, čeprav nima tistih sto goldinarjev več ... Svalk, Mihec, sleparja ... Okradli so ga pri kartanju, goljufali so ga, zato je tako izgubljal, Mihec pa dobival in Svalk tudi ... Nedelja, ponedeljek, torek ... tri dni ...

Svalk je držal Ovsena v svojih kleščah in to ga je veselilo, da so se mu iskri le vodene oči in še bolj privzdigale redke, nazaj po čelu zavihane obrvi. Nekaj zlodejskega, nekaj škodoželjnega je bilo v Svalku in tisto je začrtalo njegovemu obrazu sumljive poteze, kakršne imajo samo obrazi sleparjev, ki bi si radi nadeli vedno smehljajoče dobrodušne krinke.

Dober gospodar je bil Ovsen v začetku, ko je dobil ženo Alenko na dom, katero mu je njen oče rad dal češ, da bota ženska in denar v dobrih, gospodarskih rokah. Živel je, kakor živi pošten kmet, in delal je kakor najemnik in varčeval je za svojo deco in ni ostajal cele dneve v Svalkovi krčmi. Kako ljubeznivo ga je takrat prosila Alenka, ko je prvič, bilo je že v ponedeljek, privozil pijan domov, brez denarjev, smrdeč po slabem vinu. Zavoljo svojih otrok naj ne hodi k Svalku, k onemu sleparju, katerega kolnejo zapeljani ljudje, ki nimajo več svoje domačije in družine. Takrat se je Tine zastudil samemu sebi, in klet je Svalka in sklenil iti kakor tujec mimo njegove beznice.

„Alenka, le ne joči, nikdar več — to ti trdno obetam; boš videla, da ne prestopim praga Svalkove hiše“, je zatrjeval Ovsen.

Potolažena je bila Alenka in videla je v Tinetu poboljšaneža moža, ki kmalu prihaja domov trezen, in ima denar ... Delal je kakor živina, pa je vendar prišla izkušnja

in spomini na one za Svalkovo mizo so ga vlekli nazaj v družbo, na pot k poginu. —

Samo četrtno bi ga izpil, vstal, plačal, šel ... Svalk bi gledal Ovsena, da se je tako odvadil vina ... Tine, on, Ovsen, pa bi se mu malce porogal, da mu je prestrigel satansko mrežo ter mu ubežal ... To bi bilo res nekaj lepega ... Osveta za onih sto goldinarjev, ki jih je zaigral, bolje — ki so mu jih ukradli ...

„Tine, ti imaš neki mnogo lepih smrek. Jaz bi jih kupil, če ne boš take cene nastavil, kakor da prodajaš samo zlato“, je ogovoril na pragu stoječi Svalk Tineta, ki je šel v nedeljo k deseti maši. „Po maši se oglesi, pa narediva.“

Petričkov Mihec je bil mešetar in cvilil je s svojim ženskim glasom tako visoko, da je prevpil vse druge pivce. „Tine, kaj se boš tako držal! Jaz ti pa to-le rečem: če jih sedaj ne prodaj, jih ne boš nikdar za tako lepo ceno. Pomisli no, to je že lep denar.“

Tone je prodal in pili so na srečno kupčijo.

„To se spodobi, da jo zamočimo!“

„Mihec, tebe so gotovo pri rojstvu skopali v vinu, da bi ga pil, kakor zemlja dež“, se je šalil nekdo.

„To pa; vina se ne branim, in pil ga bom, dokler bo le teklo po grlu.“

Petričkov Mihec je imel nekdanjo svojo žago. Pa je Svalka poslušal in jo zapil in sedaj je moral delati na svojem domu tujim ljudem. Včasih se je spomnil svojega greha in takrat je klet Svalka in ves svet, a poboljšal se je s tem, da je še več pil, kakor bi bil sicer ...

„Tine, le poglej, kako jaz prijetno živim. Žena se je šla pod zemljo hladit, otrok nisem imel, Svalk ima pa še dosti pijače“, je razlagal pijani žagar. Tinetu se je zastudil ta človek, ki bi morda rad, da dobi tovariša, ki proda za pijačo vse in pije, dokler ne zapije — sebe ... Morebiti misli, da bo Tine s časom priplul tja, kjer plove sedaj Mihec, med tolpo pijancev, ljudi brez moči in volje, katerih prva in zadnja stvar je pijača ... Danes ga še pije ž njimi, ker je

tako nanese; kupčija je kupčija; če hočeš kaj zaslužiti, moraš ti iti za ljudmi in ne ljudje za teboj... Alenka mu gotovo odpusti; če ji pokaže denar, bo mir... Za Svalkovo mizo pa ne bo več popival. cele dneve napajal žejnega Mihca in redil Svalka... Premeten si, Svalk, pa je Tine še modrejši, da bi zlezel v tvoj kurnik... Še za en liter dam, potem — srečno pot, domov k svoji Alenki, k otročičem...

„Tega bi Svalk tako daleč pripravil, kakor Petričkovega Mihca in Zabodarja. O to je kanalija, ki zna ljudi izmozgavati“, je napol glasno pripovedoval neki kmet svojemu sosedu. „Ob ves denar ga bo pripravil, in Tine bo smreke pustil pri Svalku.“

„Škoda za Tineta, da bo pijanec! Tako pridno žensko ima, da bi moral biti Bogu hvaležen. Nekateri ljudje nočejo, da bi se jim dobro godilo. Tako dolgo silijo v nesrečo, da jo zavozijo, potem se pa praskajo za ušesi in kolnejo.“

„Jutri bo treba zgodaj na delo; iti moram“, je rekel Tine in se dvignil. Imel je trdno voljo, da gre.

„Le stoj, sedaj dam jaz za en liter, da ne boš rekel, da si samo ti plačal likof!“ je hitel Svalk.

„Naj ga pije Mihec namesto mene; jaz moram!“ In odrival je Mihca, ki mu je zastavljal pot.

„Tine, zameril se mi boš, če ga ne piješ z nama, in povem ti, da sem zadnjič kupčeval s teboj.“

Potisnila sta ga na sedež, in Tinetova volja je izgubila moč.

Pijan je bil in bahal se je z lepimi gozdi in poljem in dajal za vino. Davno je bilo polnoč in še je sedel in njegove dobre sklepe je poplavallo kislo vino, in Tine je pil in kartal in ni se spomnil svoje Alenke, svojih otročičev. Svalk in Mihec sta ubijala v njem dobrega človeka, ki ima še nekaj volje in moči, in ga tirala k brezdnosti... Nekega dne se bo docela zvrtočlavlil in zazvonilo bo poštenemu Tinetu, in pričelo se bo življenje navadnega razcapanega žganjarja.

„Tine, sedaj si pa priden — mame se le nikari bati — ne boš tepen, Tine, ne“, ga je ščipal žagar.

„Moža, jaz vama to-le rečem: ni treba žene za vsako stvar pretepati; toliko pa rečem, če se pa babnica le preveč briga in vse ogoode in vsako četrtinko vina možu očita: se ji pa mora naložiti nekaj po hrbtišču, da preneha“, je modroval Svalk.

„S polenom!“

„Mihec, ti bi le ubijal!“ je svaril krčmar.

Sedel je v nedeljo, ponedeljek in torek pri Svalku in popival je, ž njim pa Mihec.

„Tu imaš babnica, kaj bi vedno vrtela svoj jezik!“ In udaril je Tine, prišedši domov, svojo Alenko, ki je bolešno vzdiknila ne vsled udarca: moževa podivjanost, ki je s pijanostjo rastla, jo je bolela, zato je jokala, pretresljivo jokala. Tine ni več imel kesanja. In če ga je imel, ga je udušil, pogasil ga je z novo pijačo.

„Mama, kje so ata?“ je vprašal mali Štefanek.

„Moli za nje.“

„Mama, ali so umrli?“

„O, ne, vendar moli!“ In obrisala je Alenka svoje oči, ki so plavale v vročih solzah.

Nič več ga ni dirnilo... Dan na dan pred pijačo in strmel je vanjo z izbuljenimi, krvavimi očmi. Divji je bil takrat. Včasih se mu je zahotelo, da bi šel domov, se pokazal gospodarja in ubijal okoli sebe vse in potem bi dalje pil in poslušal Mihca, ki ga je tolažil:

„Naj ti prodado domačijo; pusti no in bodi pameten. S kmetijo dandanes ni nič. Jaz te naučim žagati, pa boš tako živel, da se boš smejal in hvaležen mi boš.“

Nekaj je zagodel predse in izpraznil steklenico, ko so mu nekega dne povedali, da mu doma umira žena... Otopel je za vse na svetu in bližal se je svojemu popolnemu propadu. — — — — —

„Ali imaš denar?“

„Ti bom že dal, ne bodi siten!“ In človek slabe, ponošene obleke, kateremu so

štrlele iz las bili slame, je vdušek izpraznil steklenico špiritovega žganja.

„Pa da boš plačal, Tine; ti rad pozabiš“, je klical za njim Svalk. Oni pa se je opotekel čez prag ter zavil po vasi.

* * *

Takrat so ga potisnili v mrzlo januarjevo noč zato, ker je povedal, da je Svalk umoril v njem dobrega človeka in ga preustrojlil za žganjarja, za berača. —

Za nekaj /krajcarjev špirita zaupanja ni več imel pri njem, on, ki je za njegovo mizo zapil vse... Kaj je mogel zato, da mu je bila duša tisti večer postala mehka, da jo je obiskalo grenko kesanje, da bi bil plakal in kletel sebe in svoje zapeljivce... Zato so ga postavili na plano, ker je govoril resnico, in resnice ne slišijo sleparski ljudje radi... Spat pre... V svisli se zarije, morda...

Pod njegovimi stopinjami so hreščali sneženi, zvezdnati kristali. On pa se je opotekal proti svojemu novemu domu, proti — hlevu. Kako visoke so nocoj te stopnjice... Pa so res visoke, še v skedenj ne pride... Glej no, še dvakrat je poiskusal, pa ne more prestaviti noge, tako daleč narazen so stopnjice, da ne more... Malce se odpočije, potem... Tukaj spodaj pa tudi lahko počiva... Gorko mu je po udih, kakor da sedi pri Svalku... O ne... doma je, na svojem domu... Vrnil se je iz daljne dežele, utrujen, sedaj pa počiva na mehki postelji... Alenka pa se mu smeje, da je tako zaspan, da bi le spal, sladko spal...

„Tine, oj, Tine, glej ga no, kam si je postlal!“ je klical hlapec zjutraj Tineta, ki je ležal v snegu pred hlevom.

Tine pa je bil zmrzel — mrtev.

Kmetje pa so še hodili k Svalku pit in plesat in kadit.

ZVORAN:

PRED POROČNIM DNEVOM.

Na oknu njenem nageljni
so se sklonili žalostni,
da skrili gorke bi solzé,
ki deva plaka jih med njé
vso dolgo, dolgo noč...

Že jutro vstaja nad goró,
oči ji solzne zró v nebó,
kak zvezdice se vtrinjajo,
bledijo in izginjajo
pred novim, mladim dnem...

Tako mladostne sanje nje
pred dnem poročnim ji bledé...
In ona tiho se solzi
med žalostnimi nageljni
in tožna čaka dne...

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

VIII.

Iz boljših krogov.

Papa, ni res, tega ji jaz nisem nikdar rekla!“ se je togotila lepa Olga. Iz sosedne sobe je prihajal pridružen jok in vmes so se čule nerazumljive besede, ki jih je tuintam prekinilo ihtenje.

„Ta kmet vedno laže!“ se je jezila Olga napram mlajši sestri Elici; „jaz ji že pokažem...“

Pridrsala je v sobo gospa svetnikova, Olgina in Eličina mati, v lahkkih, pisanih cipelih.

„Kaj je zopet?“

„Saj veš: Marica je papanu zopet lagala, da sem ji rekla, da ne pojde z nami v gledišče, češ ker tako jetično izgleda... Kakor zna — same laži.“

„Olga, Olga!“ je posvarila svetnikovka ter pogledala svojo hčerko pri tem tako ljubeznivo, da je bilo to svarilo prej pohvala nego očitjanje.

Svetnikovka se je znala ljubeznivo hliniti, kadar jo je videl svet. Tako svilnatomehko je govorila z Marico, okrog usten pa se ji je zibal neki nasmeh, saj poznate tisti smeh, ki le prikriva mržnjo... In to je čutila pastorka Marica vsakokrat, kadar se je milostivi zahotelo ž njo govoriti.

* * *

Dr. Miren, sodni svetnik, je bil neizproslen, kadar je citiral zatožencem kazenske paragrafe. Takrat so se njegovemu obrazu vrtale jeklene, neusmiljene poteze; krivci pa so vztrepetali vzpričo njegovega ostrega pogleda.

Doma pa je bil sodni svetnik tako mehak, da ni upal črhniti, kadar je ljubezniva Olgica stisnila bele prstke, da se je stvorila lepo

oblikana pest, ter kljubovalno uprla svoje velike, demonske oči v strogega jurista. Samo mencal je z nogami in z usti mlackal; a poguma ni imel, da bi pokazal uporni hčeri, da je Marica tudi njegov otrok.

„Strašna je ženska trmoglavost“, je bobnal svetnik predse, a potihoma, ker se je bal Olge, katera je že dobro poznala očetovo slabost, da ji namreč v vsakem boju podleže.

Svetnikovka pa je Olgo še celo bolj ljubila nego svojo drugo hčer Elico. „Osemnajst let ima, pa je tako nepokvarjena, tako idealna, da je je človek vesel.“ Take in enake himne je nosljala o Olgi njena mati drugim gospem, kadar so jo obiskavale.

Olga je bila izmed tistih žensk, ki znajo s pretiranim patosom deklamirati vloge gledaliških ljubimk, rade citirajo pesnike, kateri pojó o ljubezni, nje „pekočih bolečinah“, ki pokladajo svojim boginjam svoja srca na žrtvenike ter jih časté po suženjski.

„Ljudje, ki niso navdušeni za umetnost, so polljudje. Plemenitega srca ne morejo imeti“... Tako je Olga večkrat razlagala bistvo blagega srca svoji bolj mirni sestri Elici.

Njej je prižigal neki pesnik-secesionist lučko svojega genija v nekem leposlovnem listu. Plemenita Olga ga je častila z naslovom „božanski moj Franjo“.

Kadar je izšla nova številka lista, je hlastno segla po njej.

„Kako lepo! Elica, glej, kaj mi je napisal božanski moj Franjo!“

In čitali sta njegovo neslano pesem, ki se je pričenjala:

Hočeš li ljubica krasnih gradov,
kamenov dragih ali zlata?
Pokličem vse škrate,
da jih prinesejo
iz dna morskih voda...

Olga je bila vsa srečna, da se njenemu samoljubju celo v literarnih krogih zažiga kadilo.

Marice Olga ni mogla v miru pustiti. Kaj da bi ji bila Marica hudega storila, tega Olga sama ni vedela. Trdila je napram Elici, da ji je Marica s tistim prosojno-bledim obrazom silno antipatična. Samo da je prilika nanesla, pa jo je pričela Olga ščipati z besedami.

Marica je bolehalo za isto boleznijo, kakor njena mati. Morilka, osobito mladih ljudi, kateri pravijo ljudje jetika, je vsadila Marici smrtno želo v prsi, da ji je razdevalo mlado življenje. Dasi že v dvajsetem letu, bila je Marica bolj podobna šibki petnajstletni deklici, nego v taki starosti razviti devi. Njena narava je bila jako občutljiva. Samo strogega pogleda je bilo treba, pa so se zarosile velike, plahe oči. Izvečine je presamevala; tudi če je prišla v Olgino in Elično družbo, je malo govorila. Dobra Olga pa je vselej znala tako zasukati pogovor, da je svojo polsestro zbadala. Kadar jo je Marica boječe vprašala, kaj da ji je zopet žalega storila, je vzklopela idealna Olgina duša, in Marica se je morala umakniti v sosednjo sobo, kjer je ihtela.

Imele so nove obleke.

Olga se je sukala pred ogledalom, popravljala gube na obleki, vpraševala sedaj Elico, sedaj mater, kako da ji obleka pristaja.

Marici je bila obleka prevelika.

„Seveda, vsaj so te same kosti; kako pa naj se potem obleka lepo oprime života. Drevi že ne pojdeš z nami v gledališče, ker izgledaš, kakor da hodi živa jetika v tebi po svetu.“

Marica je slekla obleko, umaknila se Olginemu zbadanju ter jokala. —

Ravnatedaj pa je vstopil energični svetnik, ter poprašal Marico, čemu da joče. Drugega ni ničesar ukrenil, ker se je bal svoje soproge in hčere.

* * *

V komiteju dam, ki je imel nalogo, skrbeti za zapuščene bolnike, je bila Olga izvoljena za tajnico.

„Mama“, je prisopihala domov, „pomisli, mama, jaz sem zmagala pri volitvi. Večina se je odločila za me kot tajnico našega društva.“

Gospe mami se je veselja razžaril obraz, poljubili so svojega pridkanega, zlatolasega keberčka, kakor so rekali Olgi, in sami niso vedeli, kako bi jo še bolj posrčkali.

„Danes napravimo izlet, ker je Olga zmagala pri volitvi!“

„Ali gre Marica tudi z nami?“ se oglasila Olga.

„Seveda“, je pristavil nekam boječe svetnik.

Peljali so se v bližno vas.

Na poti so srečali moža, ki je vodil za roko malo, komaj petletno deklico. Siromak se ga je bil malo nalezal. Izgubljal je ravnotežje in vselej, kadar je zakolobaril v drugo stran ceste, je potegnil otroka s seboj.

„Ata, mene boli!“

„A, nič te ne boli — kaj te boli?“

„Roka, ker mi jo tako stiskate.“

„Rad te imam, otroče; pa še kako rad — kaj ne, da te imam rad?“ In zopet ga je zaneslo v drugo stran ceste.

Konj je počasi stopal, ker je bilo navkreber in izletniki so čuli ta ljubeznivi pogovor.

„Ha, ha, to je ljubezen!“ je vzkliknila Olga.

„Morebiti pa ima mož res blago srce“, je plaho pripomnila Marica.

„Oho, kmet kmeta hvali! Nič čuda! Tvoja mati je bila tudi s kmetov doma“, je zbadala Olga dalje.

Svetnik jo je hudo pogledal, a je postal hipoma krotek, ko se je ujel njegov pogled z Olginim. Svetnikovka se je pa nasmehljala — ona, ki je bila hči mestnega zdravnika.

Marico je Olgino očitiranje zapeklo v dušo, in takrat si je zaželela k materi — —

* * *

Marice se je loteval suh kašelj. Nekega večera, ko se je odpravljala k pokoju, jo je začelo dušiti v grlu, nato pa se ji je vlila

iz ust kri. Odtakrat je vidoma hirala in nekoga dne je tožila, kako je slaba in legla je v posteljo.

Prišel je zdravnik, prijazen mož s črno, semintja že s srebrnobelimi nitkami prepreženo brado.

„Le upanje, gospodična; ko pride malce topleje vreme, se Vam obrne na bolje. Sedaj je pač jako kritičen čas za bolnike, ko se poslavlja zima in je vse ozračje takorekoč prenasličeno z boleznijo.“

Trdno je upala.

Bolj, ko so ji ugašale življenske moči, tesneje se oprijemala njena duša življenja in sladka nada ji je šepetala laži o lepi pomladi, o ozdravljeni Marici. Le malce naj si še opoči, da se umiri in okrepi, pa bode bolje.

Domači, osobito svetnikovka in Olga sta malokdaj pogledali k bolnici. Elica se je včasih ukradla v Maričino sobo ter ji oživljala nove upe o zdravju.

Največ se je mudila pri njej stara služkinja.

„Gospodična, danes se mi zdite boljši; oči imate bolj jasne kakor včeraj, in barva se Vam vrača.“ Tako jo je tolažila služkinja. Sama zase pa se je jezila, da se gospôda tako malo briga za bolnico, ko vendar vidijo, da ne bo dolgo.

Svetnik je bil podnevi v uradu; zvečer, ko je prihajal domov, se mu pa ni ljubilo, da bi dalje časa sedel pri bolnici.

Olga je vselej, kadar je začula Maričin votli, globoki kašelj, nevoljno vzdihnila:

„Ta kašelj! Jaz sem se že docela naveličala poslušati to hropenje. Tako nervozna postajam...“

Kadar je pa kdo obiskal Marico, je bila pa Olga takoj v Maričini sobi. Sedla je navadno na rob postelje, in če je kdo namignil, da je bolezen nevarna, mu je Olga takoj segla v besedo ter začela deklamirati:

„Ne bo umrl naš srček ne; danes ima tako rožnatordeča lička.“ Nagnila se je nad bolnico, ter ji popravljala lase, božala čelo — bilo je je samo srce. Marsikdo si je

misлил, kako jo ljubi, in kako težko bodo pozabili svetnikovi Marico, kadar umrje.

Sedele so mati, Olga in Elica v sprejemni sobi, ter se pogovarjale o zadnjem koncertu.

„Kri, gospodični Marici se je zopet vlila kri!“ je zaklicala vsa zasopla stara dekla.

„Kri in zopet kri! Pri nas ni miru“, je zajezikala Olga.

Začulo se je trkanje na duri.

Vstopil je mestni župan; spremljal ga je okrogel gospod v fraku in klaku.

„Dolžnost mi je“, prične župan, „da izrečem gospici Olgi imenoma naše občine najiskrenejšo zahvalo za njeno požrtvovalnost, s katero je prevzela mesto tajnice v komiteju dam, ki skrbi za zapuščene bolnike.“

Županov okrogli spremljavec, ki ni bil nihče drugi, nego njegov svetnik, pa se je tipal med županovim zahvalnim govorom za svoj telovnik, da bi prikril odsotnost enega gumba, ki ga je ravnotedaj izgubil, ko sta z županom vstopala.

Kar se je tikalo reje, niso bili gospod svetnik zanemarjeni. Zlata verižica pri uri ni visela več, kakor navadno, navpično, pač pa je dobivala že bolj vodoravno lego. Vrata so se jim zdela malce preozka, da bi tako vstopili kakor drugi ljudje. Naredili so se pol postrani ter se basali skozi vhod. Takrat so se pa nekje nataknil, izgubili gumb in svilen robec.

Pri slovesu so posnemali župana ter se nerodno poklonili ljubeznivi tajnici.

Tajnici Olgi se je samoljubja topilo srce.

Maričine moči pa so bile docela izčrpane. Izdihnila je, kakor vela cvetka, katere šibko stebelce nima več moči, da bi pilo iz zemlje sokove življenja.

* * *

Olga se je kmalu potem poročila. V njene mreže se je vjel neki zdravnik, ki je bil dober mož, a se je po komaj treh mesecih že ločil od nje...

K. SOJANOV:

IZZA KULIS ŽIVLJENJA.

ČRTICE.

IX.

Za kruh in čast.

stopil je človek izza kulis na svetovni oder — med druge ljudi. Koža na njegovem obrazu je bila vsled smeha napeta, in vse mišice njegovega telesa so se videle, kakor da se kopljejo v neizmerni blaženosti. Samo oči, te pa so izdajale človeka; zakaj objokane oči se hitro poznajo in sledovi solza se ne dadó tako zlahka odpraviti, da bi se čisto nič ne poznali rdeči obronki. Za kulisami je jokal, hudo jokal. Pa moral je nastopiti pred zvedavim občinstvom, zato je izkušal izbrisati iz svojih oči sledove bridkosti, in silil se je k smehu, kakor da ga je srečala v ozkih ulicah pozlačena sreča, kateri se ni mogel izogniti, ter mu podala svojo bogato roko. On pa jo je prijel za gladko roko, in ni je izpustil ter vodil srečo s seboj, kamorkoli je šel. — —

„Srečni ste, sosed, zelo srečni, — zakaj obraz Vam žari kakor malemu otroku, če mu mati prinese zaželeno igračo.“

„Da, da, srečen sem . . . Ha, ha —“ In smejal se je, kakor človek, ki je prepričan, da govori laž — „Mislite, da sem nesrečen? Kakor življenje Salomonove lilije sredi zelenega polja, prav tako je moje življenje. Kdor bi me drugače obsodil, ta mi je ali zavisten, ali pa ne pozna moje tihe blaženosti. Da bi jaz ne bil srečen? Zakaj neki?“

In njegov smeh se je razlegal čudno, sosed pa ga je gledal in ga zavidal v dnu svoje filisterske duše in lagal:

„Jaz sem tudi srečen, pa se ne morem smejati; v srcu sem pa zadovoljen sam s seboj, z družino in s svojookolico, z drugimi ljudmi in sploh z vsemi stvarmi te božje zemlje.“

„Srečni ljudje se družijo!“ In podal je človek svojemu sosеду desnico in smejala sta se in obrazi so jima žareli, kakor malemu otroku, ki ni še nikdar okusil bridkosti tega sveta. — —

Tiho, neopažen se je umaknil nazaj za kulise. Ni še docela zaprl duri za seboj, pa je že prevela njegov obraz turobnost, v kožo pa so se začrtale skrbi polne brazde, čelo se je še bolj drobno nagubalo iz oči pa so se vlile gorke solze in celo telo je drhtelo pod težo grenkega življenja.

Sam je bil človek, zato pa je jokal. In takrat se je vprašal, čemu je bil Resnici v obraz tako brezozirno, kakor da je ne pozna. Pojavila se je pred njim v svojem kraljevskem nakitu: z biseri posutim diademom na glavi, ogrnjena v hrmelinski plašč, po katerem so padali temni, valoviti lasje. Uprla je v jokajočega človeka svoje nebeško-sladke oči, sklonila se k njemu, tako, da je čutil njen božajoči dih, ter ga vprašala s poltihim, mehkim glasom:

„Čemu si me zatajil?“

Dvignil je svojo glavo, in še bolj je zardel in gledal k tlom, kakor hudodelec in — molčal.

„Ti me ne ljubiš.“

„Ljubim te, a“ — Sramoval se je sebe in utihnil je.

„Ogiblješ se me pred svetom in bežiš pred menoj. Zatajil si me, kakor malovredno, oplašeno vlačugo, katere se pošten človek sramuje, kadar prisveti solnce in se vidi ljudem v obraz.“

„Svet . . . ljudje . . . ko bi bil sam s teboj — v srcu te priznam in molim te, pred svetom — vselej kolnem trenutke . . . ko to storim — te moram — zatajiti.“

„Moraš, srečni človek! Saj si rekel, da si srečen, ti objokani otrok tega sveta.“

„Ne, ne, da sem nesrečen, tega ne smem in ne morem reči, sicer bi mi privoščili ljudje v svojih dušah, in takega zlodejskega veselja jim nikdar ne napravim. Mar naj povem, kaj me peče, kje je tisti črv, ki vrta po moji duši in razjeda mojega življenja srečo? Ubili bi me! Moralno bi me ubili in jaz nisem —

oblečene družbe ter brez ovinkov povedal gotovim ljudem, da niso vredni, da jih ob-
sije solnce — —“

„Kruh — za kruh me prodaja človeški rod.“

Njene lepe oči so zarosile in ljubezni — in usmiljenja polne so gledale na člo-

veka, ki za kruh slepar-
jem in lažnikom na ljubo
mora tajiti njo in se klan-
jati moderni nesram-
nici, ki zakriva svoje
nelepo obličje z gostim
pajčolanom, na roke pa,
ki so silno gnusne, na-
tika mehke rokavice. —

„Resnica, človek sem,
in kot tak imam, kakor
vsi ljudje, razmere,
vražje razmere, ki vežejo
jezike in tiransko go-
spodujejo. Če bi jih ne
bilo, pa bi te človek
vzel s seboj v družbo
in te predstavljal po-
madovanim obrazom in
se zabaval, da se sre-
čuješ z lopovi, ki se ti
ne morejo ogniti. Pa jaz
ne morem tega; zakaj
ravno jaz imam mnogo
razmer in ozirov in vrag
vedi, kaj imam še vse,
kar me stiska za moj
suhi vrat, da ne morem
z besedo na beli dan.

In te razmere in oziri
in vse to ustvarja res-
nico, katera ne dopušča,
da bi se komu reklo
lažnik, ali pa: čemu tako

SV. AMBROŽ BRANI TEODOZIJU VELIKEMU VSTOP V CERKEV.

sam, pomisli, ljuba Resnica“ — takoj se je kesal, da se mu je z jezika spet pocedila laž, ko jo je imenoval: „ljuba“ Resnica —: „oče biti in gledati svojo nedolžno deco brez kruha, brez prihodnosti, preganjano od sveta zato, ker je njen oče tebe pred svetom priznal, ker je stopil s teboj v lepo

govoriš in delaš, kakor ni resnica.

Večina se bori za narejeno resnico in vpije, da prekriči stotero drugih, da je ta ali ona stvar tako in nič drugače; in če bi se reklo, da to ni s teboj v soglasju, potem mu svet pripečati naslov lažnika, zato ker je govoril, kar je bilo resnica.

O, zamenjali so pojme, in ta zamenjava se nekdanj kruto maščuje nad človeškim rodom!

Ljubim te, v samotnih urah te ljubim, ob času, ko ne vidim v svoji bližini drugega človeka.

„Ljubiš me, kakor drugi —“

„Seveda, popolnoma, iz vse duše — edino tebe — pred celim svetom — ni mogoče, dokler jem kruhek, ki je prisluzen in jaz ga moram služiti zase in za svoje.“

„Človek, pomni, ali me ljubiš popolnoma, ali docela črtiš. Ljubezni Resnica ne more deliti; zakaj, taka je njena narava.“

* * *

To so bili navdušeni, razgreti obrazi velike, lačne množice, ki se je klatila po skrivnih beznicah in pila špiritovo žganje, prigrizovala česenj s kruhom ter se hrupno pogovarjala o velikih prevratih, ki bodo izbruhnili od vzhoda do zahoda zemlje. — On bo zapalil plamenico rajske prihodnosti, onih časov, ko se dvignejo vagabundi iz svojih skrivališč in bodo govorili v častnih zborih mogočno besedo veljakov. Danes je taka velika masa zatirana in med boljšo človeško družbo so ji zaprta vrata, in četudi pride, se za odhajajočo skrbno obrišejo sedeži.

Samozavestno, predrzno je stopal ta človek na oder, in za njim se je vsula tolpa ljudi, ki so srečni, če se jim poleg pijače polnijo ušesa z obljubami. Vživel se je v svojo vlogo in ni bil strahopeten, kadar je stopal pred občinstvo s svojimi bajkami.

In jako ljubezniv je bil.

Njegove rokavice so bile mehke, iz finega usnja, in vendar je stiskal roko ljudem slabega imena in smejal se je dobrohotno in prikimaval in dobival zase ljudske duše.

Bilo je nekoč, tako nekako bi se pričela pravljica o njegovi preteklosti, bilo je nekoč, ko je sedel človek zamišljen in gledal proti vhodu na svetovni oder. In kar je mislil, je bilo idealno, prešinjeno z žarkom svete Resnice in vsi ideali so bili takrat, ko je

bil še človek suhega telesa in brez imena, posvečeni Njej. Mimo njega so se pomikale velike ljudske procesije, skoro nepregledne, obrazi udeležencev pa so se ozirali po nekom in klicala so ljudstva njegovo ime, ki nosi prapor Resnice, kadar stopa v boj, češčen in slavljen... In priznal je sebi, da jadra za častjo in bogastvom — — —

Stopal je večkrat na oder; in kadar se je vračal zmagalec, ki je pogazil druge v prah — zakaj, z drugimi ni mogel deliti časti — tedaj je vselej zatajil program nekdanjega suhega človeka, ki je živel v idealih prešinjenih s sveto Resnico, in mase so ponavljale za njim refrene laži. — Pogreznil se je globoko.

Macbeth!

Njegove roke so bile umazane, oskrunil si jih je v boju za svojo čast, njegov jezik pa je docela pozabil Resnice. Zato pa je orokavičen, popolnoma orokavičen stopal pred ljudske obraze, in liki krvnik ubijal z lažjo ogromne množice, ki so odprtih ust poslušale, in kakor val so šle od ust do ust besede človeka, ki je jadrал za svojimi cilji. — —

„Talentiran mož, kajne?“

„Kdo bi naj sicer bil, če ni tak človek genialen.“

„Moder in pravičen je.“

„In srce ima tudi.“

Človek pa se je še tesneje zapenjal v suknjo, da bi se ne izdala najmanjša poteza njegove notranjosti. Čemu nazaj, iz naročja lepe eksistence, ko lahko gazimo, če le umejemo zamreniti ljudem oči in dobro je; zakaj, zamrenjene oči ne vidijo, in ušesa prenapolnjena s sladkimi melodijami, niso dovzetna za tožne, brezupne...

In užival je dobro ime, on, o katerem bi se bil lahko poslal med širni svet temeljit popravek: Ni res, da je pošten, res pa je, da je velik lopov, ki z žganjarsko bestialnostjo bje Resnici v obraz. Primate ga, potegnite mu z obraza voščeno krinko in gledali bodete sleparja, talentiranega sleparja!

V tistih časih je Resnica bridko plakala, in sleparji so se sprehajali z lažjo po sve-

tovnemu odru. Človek je podrl njene žrtvenike ter prižigal daritev laži, s katero si je priboril čast in dobro eksistenco. —

Prav takrat me je obiskal moj prijatelj, človek, ki je bolj življenje opazoval nego segel vanj. Trdo me je prijel za rameni,

njegov vodeni pogled se je vsesal v moje oči in z rezkim glasom mi je rekel: Pazi, ti nimaš rokavic!

Začuden sem ga pogledal.

Vraga, saj je res, pozabil sem jih natak-
niti, a sedaj je prepozno: Scripta manent.

ZVONIMIR:

BOŽIČ V SRCU.

V srcu mojem božič sije,
v srcu mojem je — pomlad,
v srcu mojem bujno klije
bajna cvetka lepih nad.

V srcu mojem sreča spava
božič mi nareka sen:
da je v cvetju vsa dobrava,
da je kakor gozd zelen . . .

Zunaj je ledena zima
v srcu mojem radost bdi,
zunaj v snegu bukev kima,
v srcu mojem vse cveti . . .

